Sfarmă-piatră

Intemeietor: AL. GREGORIAN • Redactia și Administrația: Str. Domnița Anastasia 16, București I • Director: NICHIFOR CRAINIC

Z. 345

V. 1938: nr. 148, 153–155

UN MARE EVENIMENT;
BIBLIA REGELE CAROL II.

P. 79204

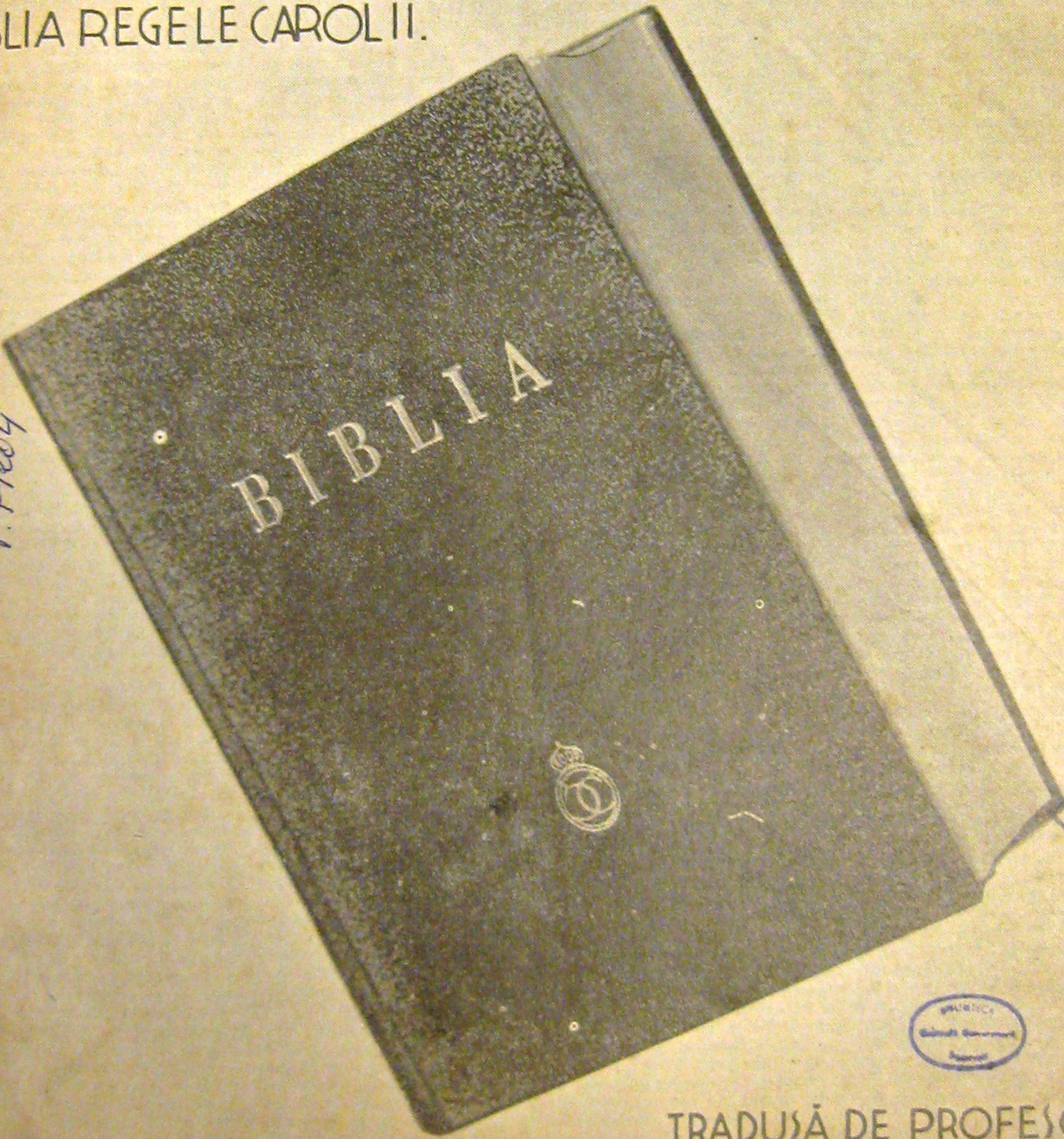

TRADUSĂ DE PROFESORII
G. GALACTION și V. RADU.

BIBLIA REGELE CAROL II

Cel mai mare eveniment cultural de sub domnia Regelui Carol II este incontestabil tălmăcirea nouă și tipărirea Bibliei. Tălmăcirea, care e o lucrare uriașă, ce durează de aproape două decenii, se datorește creștineștei intovărășiri a doi teologi, unul profesor de Vechiul Testament, preotul Vasile Radu, cellalt profesor de Noul Testament, marele scriitor Gala Galaction, amândoi dela Facultatea de Teologie din Chișinău. Nu se putea o mai fericită intregire de forțe decât aceasta a celor doi specialiști pentru a transpune din nou pe românește Biblia, după originalul ebraic și după originalul grec. Aceasta constitue garanția științifică a versiunii recente.

Nici o traducere nu poate fi desăvârșită, mai ales când e vorba de texte biblice, ce vin, din punct de vedere filologic, dintr'o mare adâncime de timp, iar din punct de vedere al fondului, din insondabila adâncime a înțelepciunii dumnezeiești. Dar nu greșim când afirmăm că traducerea Vasile Radu—G. Galaction e cea mai desăvârșită in comparație cu toate cele care au precedat-o.

Nu e locul in această revistă să infățișăm o juxtapunere de texte pentru a convinge pe cetitor de afirmația noastră. Oricine s'a aplecat mai îndelung asupra vechilor tălmăciri, cu atenție la spiritul doctrinei și la spiritul frazei, știe câte aproximațiuni a găsit in ele, câte obscurități, câte monstruozități chiar uneori din punct de vedere doctrinal, și câte imperfecțiuni de vocabular și de frază. Vechile traduceri au fost necesare la vremea lor. Ele reprezintă insă anumite stadii de desvoltare a limbii și a culturii românești, care astăzi sunt depășite, dar care și-au intipărit imperfecțiunile in acele traduceri. Ne dăm foarte bine seama ce rol imens au jucat ele in formarea limbii românești și cu profundă venerație pentru acest rol istoric trebuie să le punem de o parte sau să le lăsăm in seama erudiției filologice.

Vechile traduceri nu corespund azi nici din punct de vedere al exactității, nici din punct de vedere al limbii.

Știm că există la noi intelectuali atât printre teologi cât și printre ceilalți, indrăgostiți la nebunie de formule vechi și gata să se revolte și să critice orice înnoire sau actualizare a textelor biblice și bisericești. Nimeni nu trebuie să le dea arhaizanților de felul acestora nicio atenție. Indrăgostiții de unele expresii vechi, care sunt frumoase și vin din trecut cu prestigiul colbului istoric pe ele, el pierd din vedere fondul desfigurat și mai pierd din vedere funcția vitală pe care cuvântul dumnezeesc trebuie s'o indeplinească in mijlocul unei societăți. Arhaizanții lingvisticei ignorează evoluția firească a graiului și funcția lui vie și fac figură de paleontologi aiuriști cari ar avea pretenția să scoată din muzee scheletele de mastodonți pentru a înlocui cu ele făpturile vii. In materie de texte bisericești, există un singur criteriu călăuzitor, sigur și larg: exactitatea adevărului dumnezeesc turnată in limba înțeleasă de toți a poporului către care se îndreaptă aceste texte.

La 10 Noembrie 1938, când s'a terminat tipărirea noii Biblii, s'au împlinit 250 de ani dela tipărirea Bibliei lui Șerban Cantacuzino. Admițând ipotetic că vechea traducere ar fi fost desăvârșită pentru vremea ei, vechimea limbii cel puțin justifica necesitatea unei noi tălmăciri. Câte progrese n'au făcut de-atunci și până azi vocabularul și mai ales sintaxa românească!

Pentru a înțelege mai ușor absurditatea arhaizanților cu orice preț, gândiți-vă că Iisus Hristos nu s'a coborît să mântuiască lumea vorbindu-i cu diletantismul singular al unui passeist oarecare, ci folosind limba vie a gloatelor cărora le vorbia și intrebuințând imagini și simboluri apropiate, luate din viața lor curentă. Iar când apostolii au plecat in largul pământului să vestească adevărul mântuirii, li s'a dat darul de a vorbi limba vie, curentă, a tuturor neamurilor unde mergeau să predice. Arhaismul șade frumos într'un vers de Eminescu pentru a mulțumi cu parfum de veac stins gustul rafinat al cititorului intelectual. Avem însă profunda convingere că formele arhaice, care cer oarecare erudiție pentru a fi înțelese, tocmai in textele bisericești nu au ce căuta, fiindcă aceste texte se adresează marei mulțimi și trebuie să țină seamă de mijlocul cel mai direct al comunicării cu ele. Prin arhaisme înțelegem aici nu numai termenii vechi și anacronici, dar și formele sintactice devenite imposibile și monstruoasele inexactități cuprinse in ele. Am cetit și am comparat in decursul anilor sumedenii de asemenea texte vechi pentru a ne da seama de câtă obscuritate și aproximație conțin, când nu sunt de-a dreptul enigme și șarade.

Principiul tălmăcirii Vasile Radu— Gala Galaction e tocmai exactitatea adevărului dumnezeesc imbrăcat intr'o limbă, care e a vremii noastre. Pregătirea lor științifică de specialiști, asigură exactitatea; marele talent literar al lui G. Galaction suflă cu poleiu de nobleță această binecuvântată traducere. Ea este, incă odată, cea mai bună din câte avem până azi.

Regele Carol II poartă grija acestei traduceri incă de pe vremea când era Principe de Coroană, și când migălea incă singur la ea Gala Galaction. Dumnezeu i-a ajutat s'o vadă gata pentru a-i purta prin veac numele cum cea dela 1688 poartă pe al lui Șerban Cantacuzino.

Traducătorii, in frumoasa lor prefață, îl compară cu „Regii de sfântă pomenire din Israel, cei ce cititoreau și impodobeau casa viului Dumnezeu". Cerem iertare, dar comparația o găsim nepotrivită. Un Rege ortodox nu se aseamănă cu Regii lui Israil. Pentru un Rege ortodox elementul de comparație stimulentă sau omagială îl constituie împărații Bizanțului. Ceeace a făcut Regele nostru cu Biblia e lucru împărătesc, in stilul glorioasei istorii ortodoxe. Tipul clasic al împăratului de Răsărit este acela de maiestuoasă slugă a Mântuitorului. Ca un Constantin-cel-Mare, el făcea din imperiu ambianța liberă a Bisericii, ca un Teodosiu II, el increștina intreaga cultură in stat; ca un Justinian, el glorifica ortodoxia prin monumente fără asemănare in lume cum e Sfânta Sofia, iar in materie de drept, făcea din legea lui Hristos legea statului. Impăratul bizantin era, după tradiție, teolog, el prezida formularea dogmelor, el punea forța imperiului in apărarea credinței, el increștina popoarele barbare. Funcțiunea lui in stat era o prelungire a funcțiunii bisericești. El se îmbrăca in odăjdii și, pe scaunul imperiului, era „al treisprezecelea apostol". Titlul lui cel mai mare e acela de „asemenea cu apostolii" sau acela de „episcop din afară". Din conștiința apostolică împărătească s'a născut la Bizanț acea unică armonie istorică intre puterea politică și puterea spirituală, incât stat și Biserică păreau acelaș organism cu funcții convergente in acelaș ideal: gloria Mântuitorului lumii. Nu era confuzie de puteri, ci aceeași credință mai presus de toate, slujită din Biserică cu harul sacerdotal, iar din politică cu harul imperial. Ceeace trebuie să-i dorim noi Regelui nostru din adâncul inimilor noastre ortodoxe, este ca ora supremă a ungerii sacre să ni-l consfințească Rege apostolic in spiritul imperial al maicei noastre Biserici a Răsăritului.

Aceasta e de altfel însăși tradiția noastră națională. Ungerea Domnului are sensul apostolic, ce vine dela Bizanț. Voievod apostolic a fost Mircea-cel-Bătrân, voievod apostolic Neagoe Basarab, voievod apostolic Mateiu și Vasile Lupu, voievod apostolic Mihai-Vodă, voievod apostolic Ștefan-cel-Mare, voievod apostolic Constantin Brâncoveanu, voievod apostolic Șerban Cantacuzino, prin conștiința ortodoxă, manifestată in faptele lor de politică și de cultură.

Regele nostru, care se spovedește și se împărtășește, care in toate discursurile dorește o Biserică dinamică din care să se reverse virtuțile creștine peste viața socială, tipărind astăzi Biblia face un pas mai departe pe drumul istoric al tradiției apostolice imperiale. Căci nu e intr'adevăr o faptă mai apostolică pentru un Monarh din lume, decât aceea de a răspândi cuvântul Mântuitorului in cuprinsul imperiului său! Au fost atâția ierarhi cari n'au făcut-o sau, dacă au făcut-o era intr'o formă greoaie și criticabilă din multe puncte de vedere. O Biblie la indemâna tuturor pentru vremea noastră a trebuit s'o dea institutul britanic, care e protestant și insinuiază in texte modificări conforme cu erezia pe care o reprezintă.

Intâia Biblie cu garanții ortodoxe și intr'o formă, care e la îndemâna tuturor, ne-o dă Regele Carol II din convingere religioasă și din pasiune culturală totodată. Ca lucru imprimat ea e simplă, elegantă și portativă. Afară de aceasta, ea are un preț, care o face accesibilă cercurilor largi de cetitori. Un exemplar din Biblia Regele Carol II costă numai 120 de lei. Pentru a ne da seama de această ieftinătate, care contează foarte mult intr'o lucrare de popularizare, să facem o comparație. Biblia bisericească, tipărită anul trecut, costă: broșată, pe hârtie simplă — 300 de lei; broșată pe hârtie fină 400 lei; legată, între 400—500 de lei. Prețul cel mai redus al acestei Biblii, broșată, pe hârtie simplă, e de 300 de lei, in vreme ce Biblia Regele Carol II, legată frumos și tipărită pe hârtie fină, costă numai 120 lei.

Scăzământul e atât de simțitor încât îi poate asigura cea mai largă răspândire.

Căci tocmai această răspândire a cuvântului dumnezeesc constitue o latura foarte însemnată a problemelor vieții noastre spirituale și culturale. Regele Carol II voiește ca domnia Sa să rămână marcată in istorie ca o epocă de mare înflorire culturală, asemănătoare, in proporțiile mari ale statului de azi, cu aceea a lui Brâncoveanu. Problema unei culturi epocale însă, in vremea noastră străbătută de cele mai contradictorii curente de idei, e problema stilului unitar al acestei culturi. Iar stilul ei unitar îl dă concepția dominantă despre viață și despre lume. Cel de al treilea Reich vrea să creeze o cultură intemeiată pe concepția rasistă. Bolșevismul vrea o cultură intemeiată pe concepția materialismului istoric, care e însăși negația culturii. Dar România? Care e concepția fundamentală, menită să dea unitatea de stil unei noui epoci culturale din desvoltarea ei istorică?

Viața noastră intelectuală modernă se înfățișează ca un mozaic de conceperi fragmentare, culese din toate influențele de peste hotare. Cultura ieșită din acest mozaic n'are nici adâncimea necesară și nici vreo unitate de stil, fiindcă nu are o bază permanentă. Singură, intoarcerea la tradiție poate da această bază. Iar esența tradiției noastre e cea național-ortodoxă. Cu alte cuvinte, in geniul etnic fecundat de Biblie trebue căutat fundamentul care să dea unitatea de stil a unei noui infloriri culturale românești.

Marea insemnătate a inscrierii Bibliei in programul regal de cultură stă tocmai in fundamentul pe care îl dă prin noua, eleganta și ieftina tipărire. Iar fundamentul acesta e un fundament etern, a cărui putere de fecundare a spiritului omenesc e verificată de câteva milenii. Cultura europeană intreagă are la temelie Biblia. O minciună cu totul modernă și interesat anti-creștină face pe mulți semidocți să creadă că temelia acestei culturi ar fi clasicismul. Dar in cultura Europei, adică in poezie, in muzică, in pictură, in sculptură și in arhitectură nu există nicio operă de geniu, care să fie inspirată de clasicismul păgân și să nu fie inspirată de concepția creștină. Clasicismul a influențat in unele cazuri tehnica. Duhul acestei culturi a fost însă totdeauna inspirat de creștinism.

Iată dece, când Regele Țării pune la temelia culturii naționale Biblia, faptul acesta constitue un mare eveniment.

Nichifor Crainic

Cât suntem de creștini...

Articolul d-lui prof. Nichifor Crainic publicat in numărul de Crăciun al acestei reviste, ne-a pus in față o nouă temă de plan superior, așa precum se întâmplă de fapt cu tot ce iese de sub pana sa binecuvântată. Era vorba acolo de „sentimentul prezenței divine" in conștiința omului creștin, adică de condiția fundamentală a trăirii sale in duhul lui Iisus. Creștinul pentru a se putea recomanda astfel, trebue să se simtă contemporan cu sfânta Naștere a Domnului, iar ca să poată ajunge aici, „se cere o puritate de spirit a celor maturi, egală cu aceea a pruncilor", fiindcă pruncii reprezintă cea mai desăvârșită puritate de suflet, de unde și privilegiul lor de a concepe marele eveniment ca un fapt prezent și real. „Cei care trăim sub vreme — spune d. Nichifor Crainic — trăim sub ticăloșia propriilor noastre păcate. Sau: „cine nu-și simte propriul suflet contimporan cu Dumnezeu, acela e numai cu numele creștin ortodox. In sentimentul prezenței divine, stă „însăși esența religiei noastre ortodoxe" pentru care „Dumnezeu este o eternă actualitate".

P. 79204

Iată câteva idei, prin care se lămurește — credem, întâia oară — poziția noastră in raport cu divinitatea. Domnul Nichifor Crainic ne pune la indemână mijlocul de a ne cerceta și de a ne cunoaște fiecare, pentruca să ne dăm seama in ce măsură săntem sau nu creștini.

Noi nu avem o cultură religioasă. Intelectualul român, in genere, nu s'a obosit să cunoască nici măcar Noul Testament. Fiecare ne mulțumim cu ideile vagi pe care le-am cules întâmplător, despre datele religiei noastre, sau de ceeace s'a popularizat cu prilejul sărbătorilor. Forurile înalte ale bisericii, nu numai că n'au încercat să creieze o largă dispoziție de meditație religioasă, dar până acum nu s'a văzut nic cel mai mic efort de lămurire a datelor esențiale, pe care se intemeiază ortodoxia și deci una din tăriile sufletului nostru național. Deaceea s'au născut atâtea secte și înfloresc atât de mult, încât săntem obligați să le ocrotim prin legi. Teologia noastră a format numai specialitatea câtorva, ca orice altă disciplină, rămânând inaccesibilă celor mulți. Nu ni s'au arătat profunzimile dogmei creștine, și nimeni n'a venit cu duh apostolic să ne cheme la bucuria trăirii in miezul adevărului ei.

Singurul cugetător și apărător al ortodoxiei noastre pentru vremurile de azi, este profesorul Nichifor Crainic, căruia îi revine meritul excepțional de a fi indrumat o parte a intelectualității române către isvoarele credinței strămoșești. Opera sa și din acest punct de vedere, este incalculabilă. Teolog de înaltă erudiție, dublat de-o arzătoare pasiune creatoare, profesorul nostru de mistică și-a pus la contribuție toată zestrea minții sale, pentru a ne arăta și nouă, cestorlalți, in ce constă legea creștină, care sânt marile ei tine și cum trebue înțeleasă.

Iată, acum ne învață că cine nu trăește in contemporaneitatea de spirit a Mântuitorului, nu e vrednic de a se chema creștin, fiindcă sufletul lui e îngenunchiat in robia păcatelor și asvârlit la o distanță considerabilă de puritatea inițială. Nichifor Crainic vorbește de o „distanță morală", care e termenul de apropiere sau depărtare a omului, față de adevărul creștin. Această distanță morală rezultă din felul cum își concepe sau își trăiește viața, — in păcătoșenie sau — curățenie.

Asupra acestui punct vrem să stăruim puțin, ca să ne verificăm in ce măsură aderăm la principiile religiei pe care pretindem c'o împărtășim.

Vasăzică e vorba de condiția morală a vieții și de calitatea faptelor prin care se manifestă spiritul nostru. O asemenea apreciere cred că nu e mai potrivită decât față de manifestările noastre actuale, a căror diversitate uluitoare ne-a invălmășit sub cea mai mediocră linie de conduită morală.

Dece? Vom vedea.

Poporul nostru are intr'adevăr o vocație religioasă. E ceeace mărturisește firea și consecvența lui sufletească, precum și concepția mistică despre viață. Fondul acesta profund creștin, reprezintă partea lui de sensibilitate. Dar intre ceeace simte și crede și intre practica vieții, nu a ajuns incă să stabilească un acord perfect. Cel puțin mă refer la unele fapte care ies din sânul lui și care prin proporțiile lor, capătă caracter dominant. Eu nu pot să pricep bunăoară, cum de e posibil ca un om, care poartă de veacuri nobletea sufletului creștin, să nu fie capabil a-și corecta anumite porniri care-l degradează! Pentru mine, creștin insemnează: blândețe, iubire, ingăduință, infrânare, in general virtute! Și nici nu se poate altfel.

Ei bine, fie din patima de lăcomie, fie din cea de dominație — cum zicea Paulescu, — fie din neinfrânatele pofte ale unui egoism animalic, zilnic ne este dat să auzim despre diferite acte, care ne fac să credem că nu mai trăim intr'o societate creștină.

Lăsând la o parte știrile și relatările gazetelor, despre tot felul de crime și nelegiuiri, sânt mii și mii de drame anonime, produse tocmai prin nesocotirea credinței noastre.

Am auzit in vacanța aceasta, intre alte, trei fapte ingrozitoare, in care este vorba de nerecunoștința copiilor față de părinții lor. Primul, la oraș. Copiii ajunși in situații de mâna intâi, și-au alungat mama din casă, preferând in locul ei să intrețină câini. Bătrâna a plecat să cerșească hrană și adăpost la oameni străini, blestemându-și zilele pe care le mai are de trăit.

Al doilea caz, la țară. Un biet nenorocit de plugar, rămas văduv, și-a crescut cum a putut singurul copil pe care-l avea, o fetiță. A făcut-o mare, a inzestrat-o și-a măritat-o. Când să se bucure și el că s'a ridicat de-asupra nevoilor, a inceput altă suferință. Fata, in complicitate cu gineri-său, l-a terorizat, până i-a făcut toată averea pe numele ei. Rezultatul? L-au dat afară din casă. Bătrânul, cu anii grei in spate și trista neputință a brațelor sale, a plecat să-și câștige pâinea prin noi și sfâșietoare sforțări. L-am cunoscut și eu. Era de o resemnare cumplită. Aproape indobitocit, nu atât de amarul care căzuse pe el, cât de stricarea legii in care crezuse și intoarcerea brutală a lucrurilor care-l năucea.

— Fata dumitale, moșule?!

— Păi dar!... Fata mea. Saneta! C'așa-i ziceam, după cum o mângâiase răposata...

— Și n'ai anunțat autoritățile, jandarmul, judecătorul?

— Pă dece? Parcă ș'așa, aș fi mai putut să trăiesc cu ea in casă? Mă omora.

Omul a preferat să plece in lume. După câtva timp de mizerie cruntă, intr'o dimineață a fost găsit mort lângă un gard. Dincolo, acasă, fata necheza de fericire că avea la indemână totul, după inima ei.

Al treilea caz, tot la țară. O femeie rămasă văduvă cu patru copii. I-a crescut și i-a căsătorit pe toți, inzestrându-i pe fiecare. Casa și vreo trei pogoane de pământ le-a oprit pentru sine, dar le-a dat spre folosința celui mai mic copil, cu condiția să poată locui și ea impreună cu familia lui. A ținut-o câteva săptămâni și pe urmă a alungat-o pe motiv că nu-i face și această avere pe numele lui. Bătrâna i-ar fi făcut voia cu dragă inimă, dar se temea să nu fie aruncată pe drumuri. S'a dus la alt fiu. Nici acesta n'a primit-o, nici celălalt și nici fie-sa. Atunci s'a intors din nou la cel mic și i-a dat pământul. Vreo două trei săptămâni a mai ținut-o, dar pe urmă a inceput s'o terorizeze ca să-i ia și casa.

— Ți-o dau, scumpul meu fiu, că ș'așa tot a ta o să rămâie, dar ce să mă fac eu dacă mă arunci pe ușă afară? Nu ți-am dat pământul și e tot vai și amar de mine?!

— Dacă-ți place!

Iarăși a inceput să pribegească pe la ușa celorlalți până s'a intors din nou și i-a dat și casa nelegiuitului fiu.

Bestia atât așteptase. De-acum viața ei era un adevărat infern. Chinuită, batjocorită și bulită, cerșea mila celorlalți, dar aceștia o alungau cu mai multă mânie, fiindcă nu le dăduse lor averea. Se târa ca un câine pe lângă ziduri e casei ei și trăia din mila vecinilor.

Cerșea moartea, își blestema zilele și aștepta vreo minune care să-i curme suferința.

Atunci, in marea ei disperare, bătrâna aceasta crescută in legea creștină, și'n paza poruncilor dumnezeiești, s'a hotărît să-și facă seama. A încercat odată să se spânzure, dar a fost observată și impiedicată. Prigonitorii ei, deși vedeau incotro o imping cu teroarea lor, nu s'au induioșat, totuși. A încercat și a doua oară să se spânzure, dar când să-și pună gâtul in laț, a văzut cum sub picioarele ei se svârcolea și sche lăia câinele, care se luase după ea când plecase de-acasă. Câinele i-a intors inima și i-a dat licărirea unei speranțe, că mai există fături bune și miloase. A încercat să-și mai prelungească firul vieții, dar până la urmă tot n'a fost cu putință. Intr'un amurg, și-a luat frânghia salvatoare, a apucat pe o linie dosnică a satului și s'a dus la marginea pădurii. Acolo și-a atârnat lațul de o ramură vânjoasă și cum n'o mai vedea nimeni, decât frunzarul trist al pădurii, s'a lăsat in neant, dupăce-și jelise singură povestea ei atât de nefericită.

S'a aflat îndată. Au venit oameni și-au venit copiii ei. Acum o boceau, fiindcă așa e datina.

— Păcat, c'a murit fără lumânare, neimpărtășită și nespovedită.

— Mamă, ne-ai făcut neamul de ocară, se văieta fata.

Acum se arătau apărători ai rânduelilor creștine.

— Și-a făcut seama singură, nici n'o putem ingropa ca pe oameni.

Cineva a dat ideia să sape sub picioarele ei o groapă, s'o umple cu mărăcini și să taie frânghia ca să cadă moartă drept in picioare in această gură de iad, către care s'a avântat din vrutul și plăcerea ei... Alții mai cu milă au stăruit s'o ingroape la marginea cimitirului, fără preot și fără cruce, lângă cei uitați. Și i s'a făcut această grație.

Copiii moartei, către care priveau ochii holbați de supremul chin, pe care ei singuri i-l orânduiseră prin cruzimea nelegiuirii lor, erau creștini...

Ingrozitoare jienire pentru cel mai înalt rang al demnității și sfințeniei omenești. Creștinii nu sânt asasini și monștri.

Povestirile relatate aici, nu sânt inchipuiri, ci sguduitoare realități. Precum a pătimit nefericita bătrână, sânt mii și mii de alte ființe care pătimesc, prigonite de proprii lor fii, pentru avere și pentru nesățioase pofte josnice.

Dar mă intreb cu infiorare: când asemenea fapte se inmulțesc, mai e posibil oare să ne mai socotim vrednici de a ne numi fiii blândului Iisus? Mai putem spune că aparținem bisericii dreptmăritoare, unde se tămăduiesc viciile și se curăță sufletul de păcate? Hotărît, nu!

Creștinismul este religia elitelor morale. Numai cine izbutește să pună in acord practica vieții cu rigorile credinței căreia i se închină, poate aspira la bucuria de a se număra printre cei botezați in spiritul lui Iisus. Ceilalți, oricât ar stărui să se recomande cu acest nume, rămân tot păgâni, primitivi, canibali, fiare.

O asemenea selecție, va trebui cândva să se facă, pentruca nu cumva, din marea confuzie, să se ajungă la o totală răsturnare a valorilor morale.

Dar până atunci e nevoie de mult apostolat, de severitatea unui cuget ca acela cu care Mitropolitul Antim Ivireanu biciuia păcatele vremii sale, pentru a-și intoarce turma pe calea adevărului și a lepădării.

Pan M. Vizirescu

Inchinare țării

Prin glas argintat destinele-au trecut
ca viforele prin ceața durerii.
Intoarce-te țară din așternut
de visuri spre steaua reînvierii.

Tulnice 'ntretae poteci legănate
de mucenici în botezul apelor,
din Carpați, spre cântece revărsate
să despletească cosițele văilor.

Abrudul în mâini poartă aur dăruit
și coboară cu moții să se'nchine
din nou primăverii înflorite'n mit
și țării renăscute pe ruine.

Ion Th. Ilea

NECROLOG CLEVETITORILOR

Regimul politic actual, menit să dea României de mâine un avânt gigantic spre culmile de azur ale prosperității culturale, economice și sociale, a oprit la timp creșterea unei cangrene morale pe cât de desgustătoare, pe atât de molipsitoare: bârfeala. Bârfeala care purta totdeauna în spate calomnia, remorca parvenirii și a corupției. Clevetirea care semăna continuu dealungul țării neîncrederea în conducătorii noștri, în caracterul nostru, în viitorul neamului românesc. Minciuna care măcina zi de zi ideia de autoritate în stat, alarmismul care paraliza orice încredere în ziua de mâine.

Gura clevetitorilor de meserie, recrutați din orice clasă socială și din orice profesiune, era slobodă sub regimul așa ziselor libertăți democratice. Era slobodă să latre nu numai pentru intimidarea străinilor și hoților, ci chiar pentru alungarea stăpânilor, ca javrele atinse de virusul turbării. Să latre nu numai pentru denunțarea abuzurilor și a tâlhăriilor, ci și pentru ponegrirea cinstei și virtuții. Căci așa cereau interesele anumitor oameni și anumitor partide, așa cerea dorința de a parveni fără muncă în locurile ocupate sau urmărite de alții.

De aceea calomnia era la modă în presă, era la modă pe stradă, la cafenea, în adunări. Se bârfia în scris, se calomnia în public, se clevetea la ureche. Pleava pusă în slujba anumitor interese era oricând gata să înjure și să ponegrească orice și pe oricine, stropind cu mocirla clocită a opacității lor intelectuale și morale chiar cele mai sfinte creațiuni și valori ale neamului nostru românesc. Ajunsesem să credem că în țara aceasta bogată și frumoasă, locuită de un popor mândru de trecutul său istoric, totul este putregai și bălegar plin de tot felul de bălării inutile și sufocante. Ajunsesem să credem că în țara aceasta nimeni nu mai este cu adevărat cetățean bun, patriot, funcționar cinstit, conducător sincer și drept.

De contagiunea aceasta desgustătoare, rezultat al luptei intestine care ne amenința chiar în existența noastră națională, nu scăpase nicio profesiune. Școala clevetirii o răspândise în școală, în biserică, în armată, în instituții, în massele poporului. Se criticau, pe drept și pe nedrept, legi și legiuitori, conducători și conduși, se bârfia fără deosebirea răului de bine. Se clevetea din interes, din invidie, din obișnuință, din ordin, din spirit de imitație inconștientă, din prostie. Oricine avea ceva de spus împotriva vreunui conducător sau vreunei instituții. La nevoie se inventa, căci toată lumea voia să pară cunoscătoare a tuturor culiselor și ușilor încuiate.

Toți știu cu ce scepticism răutăcios a fost primită dela început înființarea Străjii Țării și câte calomnii nu s'au răspândit pe seama premilităriei, a activității echipelor regale la sate și a muncii sociale. Oameni cari asteptau de mult aceste instituții de mare interes national, se arătau ovaci în clipa întemeierii lor și cleveteau anticipat realizări durabile ce se începeau.

De virusul clevetirii nu scăpaseră nici preoții și învățătorii, elita conducătoare a satelor păstrătoare de datini și creatoare de valori. Amăgiți de profețiile vânturătorilor de țară și împărțiți politicește, ei se cleveteau reciproc și-și cleveteau superiorii, apoteozând în schimb conducătorii clubului politic preferat. Ne amintim cu desgust de un preot care scria cândva, într'o fițuică murdară, despre ițarii unui vlădică și ne scârbim de rătăcirea teologilor și clericilor gazetari, care scormoneau, cu gând drăcesc, viața intimă a ierarhilor, pentru a dărâma, prin difuzarea ei, însăși temeliile credinței noastre. Uriașul „SFARMĂ PIATRĂ" a apucat cândva de guler un asemenea gazetar și l-a svârlit, ca pe o obială murdară, la lada de gunoi a ticăloșilor. El își suflecase mânecile pentru o curățenie mai generală și stă mereu în așteptare, căci clevetitorii, înspăimântați de apariția lui gigantică, au amuțit ca peștii și s'au ascuns în vizuini.

Noul regim statornicește principiul ridicării în demnități și slujbe prin muncă creatoare, nu prin gogoși demagogice. Vânturătorii de țară s'au cumințit. Au mai rămas numai clevetitorii de stradă, limbuți din lipsă de educație sau din prostie. Javrele clevetirii stau cu botul pe labe, trăgând cu urechea în toate părțile. Rânjetul lor e însă din ce în ce mai slab, căci țara întreagă se întrece la lucru și n'are timp să-i mai asculte. E ultimul lor prohod, jalnic ca sfârșitul sinucigașilor, la începutul primăverii speranțelor.

N. Nicolaescu

Reîntoarcere

In loc de scrisoare lui **NICHIFOR CRAINIC**

De mult n'am mai scris la revista aceasta,
de mult n'am mai spus un cuvânt,
cu steaua destinului fără oprire
am mers, am tot mers pân' la margini de cer și pămînt.

In țara strămoșilor Daci,
în țara românilor mulți și voinici, dar săraci,
noui semne s'au pus pentru umblet la drum —
că, singur doar eu am tot mers înainte
cu gândul de bine, — văpaie și scrum.

Chemările toate purtatu-mi-au faptele toate
spre alte tărâmuri de cântec și vis, —
de-aceea de mult, la revista aceasta,
de țara mea dragă, nimic n'am mai scris.

Hei, prieteni de azi și de eri,
cărora eu frate v'am fost în nedăjdi și dureri,
tăiați, de ospățul întoarcerii drepte, vitelul cel gras,
cu toate credințele mele de frate și prieten
mă 'ntorc iar, acas'...

Valeriu Bora

Cea mai nobilă plăcere

de **MASSIMO BONTEMPELLI**

Cea mai nobilă plăcere e aceea a fumatului, pentrucă, dacă o privim ca pe o plăcere fizică, e singura care nu satisface nicio necesitate corporală, ca hrana, de pildă, reproducția și altele asemănătoare. Iar pe acestea le avem în comun cu toate animalele și deci și plăcerile cari se leagă de ele; însă fumatul, nefiind în legătură cu vreo nevoe animalică, e numai al omului, ca și ideea de Dumnezeu și simțul Infinitului.

Se poate spune că fumatul își are loc printre plăcerile spirituale și poate fi considerat egal în nobleță cu oricare din ele. Dar celelalte plăceri spirituale sunt numite plăceri din eroare; a picta un tablou sau a medita asupra unui adevăr filisific constitue desfășurarea din plin a celei mai înalte activități: plăceri sunt numite actele cari se împlinesc prin ele însele, cari nu sunt mijloacele unui scop și cari nu produc nimic. Ceea ce în domeniul spiritului pot fi numite plăceri pe drept cuvânt, sunt fragmente sau cioburi de activitate spirituală (de pildă A MERGE LA TEATRU); și deci chiar și în acest domeniu fumatul, care e perfect autonom și pur, și nu are început și sfârșit decât în sine însuș — și nu imită nicio altă operațiune artistică sau meditativă, e o nobleță superioară și perfectă.

Fumatul mai e și unica plăcere întru totul sinceră: pentrucă în timp ce pentru un motiv oarecare se poate simula plăcerea lecturii, sau a spectacolului teatral, sau a dragostei, și așa mai departe, e absolut imposibil să fumezi de ambiție sau din interes și nimeni nu poate să obțină o bucurie din actul acesta dacă nu o simte cu adevărat.

Și e atât de mare sinceritatea intimă culeasă din fumat, încât el trebue să se moduleze în feluri diverse pentru a se adapta diverselor temperamente omenești; iar soliditatea fumătorului de trabuc, siguranța fumătorului de pipă, bărbăția fumătorului de țigări, nu-și pot schimba rolurile între ei, constituind în nobilul imperiu al fumului trei provincii inconfondibile.

Teza mea mai are, ca orice teză însemnată, aspectul său istoric: obiceiul fumatului constitue adevărata separațiune între lumea antică și cea modernă; încă și aici cele două ere sunt inconfondibile. Creștinismul reprezintă o barieră mai puțin sigură, date fiind numeroasele elemente creștine cari se pot întâlni de pildă în Grecia platonică (pe când în era pre-fumătoare nu se găsește niciun element din arta și din spiritul fumatului). Nici chiar descoperirea Americii nu are o prea mare valoare despărțitoare, fie din cunoscutele bănueli asupra unor descoperiri feniciene în aceeași America, fie pentrucă, dacă ne gândim bine, America exista înainte chiar de a fi descoperită. Nu se poate spune că vreun obiceiu, un spirit, o cunoaștere, o tendință a omului de azi, nu are vreun precedent ori o presimțire în unele din obiceiurile, spiritele, cunoașterile sau tendințele omului antic: niciunul, afară de obiceiul fumatului. Cine ar putea să nege că acesta e cel mai puternic titlu de însemnătate și nobleță?

Cel ce nu fumează nu-și va putea închipui niciodată impresia dezastruoasă pe care fraza „mulțumesc, nu fumez", pronunțată pe orice ton, o produce în sufletul celui ce oferă o țigară. Și nu fără cauze, obscure, dar profunde. Eu disprețuesc și mă feresc din instinct de cel ce nu fumează. Sunt în genere persoane lipsite de umanitate, agățate cu disperare de partea practică a vieții, incapabile de singurătate, ca și de cordialitate. In cele mai bune cazuri, viciul de a nu fuma își are cauza în răni psihice intime, dăruite cu toate relele unei asemeni anormalități. In aceste cazuri, nefericitul e mai demn de plâns decât de disprețuit și în loc să-l evităm, e mult mai uman să încercăm treptat și prietenește să-l reeducăm.

Din limba italiană de

Vintilă Horia

EXPERIENȚA CARE SFÂRȘEȘTE

Animalele se dovedesc adesea mai înțelepte decât omul. Ele nu au nici imaginație, nici temperament, izvorul atâtor sângeroase nebunii. In deosebi animalele cele mici, expuse la orice pas să încheie crâmpeiul vieții lor, și-așa destul de redus, ne oferă o minune de diligență și de precauție.

Instinctele, sfătuitorii lor infailibili, înarmează trupșoarele lor cu lunete perfect puse la punct, montate pe tot felul de coarne și ghiare abia perceptibile, cu care animalele sondează precis lumea existenții lor, uneori tot așa de întinsă, cât cea a unui om de la țară. Micile ființe se mișcă cu o siguranță ireproșabilă și, dacă n'ar fi răutatea și viclenia ființelor mai mari, ele nu ar cădea niciodată pradă întâmplărilor neprevăzute. Ați văzut melcul: cu câtă răbdare și meticulozitate, ajutat de cele două rânduri de coarne moi, văz și pipăit simultan, își intuește cărarea, înainte de a-și împinge înainte făptura lui fragedă! De câte ori — aproape la fiecare avans — o mică nesigurață îl face să-și sumeată pe dinlăuntru coarnele de piele, râșchirate în zare ca două furci! Melcu rămâne prototipul tuturor animalelor și gâzelor minuscule, care nu iubesc aventura și riscul. Acestea nu întreprind nimic, pânăce nu intuesc anticipat rezultatul. Un simț al controlului nu pierde niciodată contactul cu realitățile.

Nu se întâmplă acelaș lucru cu omul. Am putea zice chiar dimpotrivă: dorul după aventură constituie o diferență de căpetenie între lumea animală și lumea umană.

Până când nici molusca genului uman, burghezul încăput, acest exemplar pașnic și necurmat bântuit — tot el! — de viforul nesiguranței pentru ziua de mâine, nici el nu se poate prezerva de pofta unei aventuri „epuizante", în cazul de față de cele mai multe ori cu un substrat lubric amoros.

Omul întreg cunoaște însă alt soiu de experiențe aventuroase, care se cuplează fie cu inteligența, fie cu imaginația lui, în acele acte unice, de eroism superb.

De fapt aceste întreprinderi cutezătoare, atunci când au fost fericit izbutite, s'au transformat în tot atâtea capitole de progres veritabil; tot așa precum cele nefericit inspirate au cauzat dezolante, catastrofice prăbușiri în sânge, în lacrimi.

De-ar fi să amintim una singură, dar nu mai puțin rodnică decât multe altele, dintre acele cutezanțe oarbe, — pornirea navigatorilor, dela începutul epocii moderne, peste apele aspre ale oceanului dela apus, spre a găsi, după unii coastele Indiei îndepărtate, după alții însuși paradisul ce trebuia odată să se lase descoperit ochilor de muritori în concepția lumii de atunci, — și încă ar fi de ajuns, pentru a înțelege cât de mult aventura în slujba unei himere a ajutat salturile istoriei și a potențat ritmul progresului.

In aceiaș zbatere continuă de a se culcuși mai comod în scocurile vieții terestre, în aceeaș goană după fericire, mânată de acelaș dor după liniște și fericire, omenirea a făcut în vremea din urmă o experiență nenorocită, experiența comunismului, una din aventurile cele mai absurde, din câte a angajat vreodată rațiunea atât de puțintică a făpturii umane. Roadele experienței uriașe, de a schimba lumea din temelie și de a o întoarce cu fundul în sus, au fost pe cât de seci, pe atât de amare. Lumea cuminte a trăit coșmaruri în trezie, lumea cealaltă părea că a fost cuprinsă de morbul turbării.

Viața însăși părea amenințată de acele similitudini apocaliptice, care au răsărit, racile putrede, pe trupul unei existențe consumate în păcate, în diverse locuri ale geografiei spirituale, în ultimul timp pe trupul Spaniei febrile, ca să ardă în vâlvătăi uriașe, împurpurate de valuri de sânge.

Avântul, cu care fusese pornită experiența comunistă, dă astăzi înapoi. Experiența se lichidează. Focurile se sting, cele din lăuntru și cele din afară. Fanfara unei propagande abil regizată a început de mult să sune fals. Comunismu duce lumea la dezastru material și moral. Nihilismul și-a arătat toată forța lui corosivă. Permanentizarea lui în lumea revoluționară a făcut cu neputință înjghebarea unui elan constructiv, durabil cât de cât. Copiii revoluției, atâți câți au scăpat cu inima vie, se întorc la vatra cuminteniei.

Melcu uriaș dela răsărit, își sumete coarnele de diavol roșu, pe tăcute, ca să le însănătoșească de pârjolul suferit și să le schimbe culoarea.

Dece comunismul dă înapoi? Dece și-a pierdut pretențiile gălăgioase? Dece și-a părăsit combativitatea? Să fie o simplă pauză de odihnă? Sau poate e o revenire în minți? Declinul comunismului a început în Spania și se continuă în Rusia. Hiara, cu trupul în răsăritul continentului, a scos capul în apusul lui. Aci primit însă o lovitura de măciucă în creștet. Trupul, de departe, s'a resimțit și a prins să se înmoaie și să se tolănească neputincios.

Comunismul moare fiindcă nu poate să-și atingă țintele. El a pornit dela principii false. Negând cu desăvârșire existența unui imperiu al spiritualului, comunismul lupta împotriva celor mai legitime năzuințe ale naturii umane — se încerca realizarea integrală a omului în lumea cleioiasă a materiei. Nici o concesie spiritului, moralei. Totul e robul economicului. Comunismul se așează astfel, prin doctrina lui, în curmezișul normal al vieții, împotriva acelor realități ontologice, care decid și care nu pot fi niciodată înfrânte, fiindcă au puterea în ele să treacă peste toate piedicile. Dar nici mărginind destinul omului în limitele și-așa destul de strâmte ale concretului, comunismul nu s'a mulțumit.

El a mers mai departe cu amputările, schilodind din nou făptura, atunci când a vrut să-i smulgă, spre a le ucide, instincte și sentimente corespunzătoare, cum ar fi acela al paternității și al filiațiunii, al familiei și al proprietății.

Metoda de întemeere a paradisului roșu nu era nici ea aleasă din capitolul valorilor reale. Ura, ura diabolică, trebuia să înfierbânte sufletele și să le mâne la răzbunare, la crimă.

Trotzky se dovedise, fără să vrea, un veritabil profet, al infernului, atunci când afirma dogmatic adevărul revoluției permanente adică permanența roadelor urii, ca singura posibilitate de a întreține consistența schimbărilor. Ura e un sentiment, care roade și nimicește. Ea nu îngăduie nici o încercare constructivă. Ura transformă pe om în bestie. Iar bestia poate face tot răul, dar nu e capabilă de binele cel mai infim.

Fiindcă se așează în curmezișul naturii și fiindcă se inspiră din sentimente infernale, deaceea comunismul n'a putut să domine până la urmă peste popoare. Comunismul rămâne ca una din cele mai triste experiențe și una din cele mai crunte pedepse din câte au bântuit în lume și în istorie.

Odată cu lichidarea comunismului, la al cărui abia început asistăm, lumea intră treptat într'o convalescență morală. Lumea întreagă, nu numai popoarele, care au suferit corporal, are nevoie de această întremare. Fiindcă dincolo de suferința fizică, pe care a adus-o poporului rus și celui spaniol, comunismul și-a revărsat cascade de venin în sufletul lumii întregi. Și veninul se cade să fie expulzat.

Aur. Cosmoiu

PACATELE MULȚIMII

Nicăeri nu-și arată omul răul de care este capabil ca în mulțime. Dintr'odată devine altul: egoist, pornit spre bârfire, laș, — nespus de laș, — cu un cuvânt, încărcat de toate metehnele. Știindu-se pus la adăpostul altora, însul din mulțime, oricât de bun ar fi fost înainte, e de necunoscut. Actele lui de acum nu mai poartă nimic din pecetea anterioară. Când era singur, putea să se cunoască pe sine și să se conducă numai prin el. Iși cântărea orice gând, orice gest. Odată intrat între semenii săi, putința de a se cunoaște dispare. Nu mai cântărește, nu mai judecă. Dispare și teama de a fi văzut, cu toate că numai când ești între mai mulți te poate vedea cineva; dar în mulțime, ai mereu impresia că ești nevăzut. Deaceea, faci răul. Răspunderea o arunci pe altul, acesta la rândul său, învinovățește și el pe alții, încât, vina o poartă toți și... nici unul.

Singurătatea e nu numai creatoare, dar și revelatoare. Adevărul se arată în toată nuditatea lui doar celui ce trăește singur. Romanticii au dorit până la îmbolnăvire singurătatea pentrucă vroiau să fie și lucizi. Libertatea după care suspinau ei, era soră bună cu luciditatea, cu dorința de a cunoaște, căci clasicismul le încercuise prea mult mintea. Toate trebuiau să fie la fel, croite după același calapod. Scriitorul trebuia să se încadreze într'un număr, într'o massă, altfel decât cea de obiceiu, dar totuși, supărătoare. De aceea, când au început lupta contra vechilor formule, romanticii s'au dorit în măsură egală și singuri, nu numai liberi. Nimeni n'a avut vreodată mai mult dispreț față de mulțime, cum au avut ei. Au iubit libertatea, singurătatea, pentrucă aci ajungeau la o cunoaștere mistică, dar au urît din plin mulțimea. E de mirare cum totuși, se pune pe seama lor desvoltarea democrației. Nu sunt cu nimic răspunzători față de răspândirea așa de mare a acestui curent politic. Au cântat pe haiduci, pe briganzi, adică tocmai pe cei care se deslipeau de mulțimea lașă și oarbă. Numai dorul de libertate îi leagă de democrație.

Pe cât este singurătatea de creatoare și de revelatoare, pe atât este mulțimea de sterilă și de ucigătoare. Ea distruge spiritualitatea individului, înăbușindu-i orice elan. Reduce totul la o apă și un pământ, adică la platitudine și inerție. Cine intră în mulțime și nu are tăria sustragerii, intră deadreptul în moarte. Cea mai sinistră moarte: fără să lași nimic măreț în urma ta; doar acte de nătâng, de om trăit în bezna, de clevetitor, de imbecil. „Iubesc omul, dar urăsc omenirea" — strigă apocaliptic Ivan Karamazov, în fața blândului Alioșa. Ceeace înseamnă că: iubesc omul atâta vreme cât e bun, cât e pur, adică până nu intră în mulțime, până ce nu se întinează. Urăsc omenirea, pentrucă oamenii la un loc nu mai sunt cei dinainte. Acesta este sensul vorbelor lui Ivan Karamazov. Cum e, totuși, posibil ca omul să rămână om și în mulțime, aceasta a fost o problemă capitală pentru Dostoiewski. Starețul Zosima și Alioșa sunt propăvăduitorii legii celei noi. Ea nu are însă nici o legătură cu cele de față. Vrem să arătăm cum e mulțimea, nu cum ar trebui să fie.

Semnificativ e faptul că toți câți au luptat pentru schimbarea omenirii în bine, au fost răstigniți chiar de ea. Șirul răstigniților îl deschide Iisus Cristos, cel mai fanatic iubitor și totdeodată și cel mai mare binefăcător al omenirii. L-au răstignit oamenii, și nu altcineva, acești frați de ai lui, pentru al căror bine propăvăduia zi de zi, frați ce l-au trădat, vânzându-l. De atunci și până azi, lumea răstignește din belșug. De ești bun și cauți să te descătușezi din lanțurile ei, te omoară prin legi, fiindcă vicleană cum e, și-a făcut legile ei. De încerci să-i stai împotrivă, la fel te omoară. Mulțimea are pe suflet nesfârșite crime. Toate făcute din îndemnul și pe placul ei.

Insă crimile și fărădelegile mulțimii, cum și lașitatea ei, n'au rămas niciodată nerăsplătite. Robii peste robii, războaie, ba din veac în veac chiar domnia unui nebun, au urmat zilelor de cruntă rătăcire, când cei buni au pierit în ropot de delirante aprobări, ori părăsiți și de cei mai apropiați. Fiindcă lumea sau urlă, cerându-ți moartea, sau chiar dacă e cu tine, până la urmă te părăsește, pentrucă e lașă.

Deaceea, azi, când dela un capăt la altul al pământului se petrec atâtea fărădelegi, din și pe placul mulțimii, să nu creadă nimeni că lucrurile se vor opri aci. Există mai presus de toate o lege, un Dumnezeu, care nu iartă și nu uită. Păcatele mulțimii au fost totdeauna răsplătite amarnic. Veacul nostru are de ispășit prin excelență un astfel de destin.

Vladimir Dogaru

Credință pentru Rege

In țara mea cu fagi și rouă
Răsună bucium la răscruci,
Cad [illegible], o lume nouă
Se'nalță printre sfinte cruci...

Voievodul: basm și ardoare
Ne ctitorește pentru veci,
Stăpân viteaz peste ogoare
Aruncă mană pe poteci...

Iubirea lui ne-e scut de glie
Și glasul lui ne este lege,
El purtătorul de solie
Și cel mai falnic om și rege.

Tita Ionică

Pentru solidaritatea românească

Statisticile glăsuesc despre o inferioritate românească față de elementul minoritar, — evreiesc în special, — în comerț, industrie și alte ramuri de activitate. Inferioritate cantitativă, desigur nu calitativă. Păcatul este, că această situație a devenit argument pentru susținerea unei concepții false, care a paralizat multe intenții și inițiative bune, că adică românul ar fi incapabil, prin structură, să fie industriaș, comerciant, sau orice altfel de întreprinzător. Cel mult dacă se pricepe la un negoț de-a doua mână, de mărunțișuri pe care le cumpără tot de'a „marii" comercianți străini, ca să le vândă fie cu cobilițele, fie în cine știe ce sărăcăcioasă prăvălie. Specialitatea comerțului și industriei aparține, se zice, spiritului iudaic, nu românului.

Nu vedeți că aproape toate întreprinderile sunt evreiești? se întreabă mulți. Dece? Pentrucă, răspund naivii sau cei de rea credință, evreul e mult mai priceput decât orice alt neam în aceste ramuri. Românul e muncitor, muncește cât zece, dar pe lângă muncă mai trebue și pricepere. Concluzia ar fi: munca românească să rămână mai departe sluga presupusei priceperi străine. Cam acestea sunt argumentele care circulă în public, pentru a scuza inferioritatea cantitativă printr'o anumită inferioritate calitativă esențială. Numai cât raportul este tocmai invers. Nu lipsa simțului gospodăresc la români a adus superioritatea iudaică, ci alte cauze străine de asemenea criterii, iar acea lipsă a fost născocită numai cu scopul de-a permanentiza o situație anormală.

Nu știu cum vom scoate din capul românului aceste premize false, care-i fac să nu aibă încredere în cinstea, puterea și munca fratelui său, să-i ocolească pragul prăvăliei și să pășească cu încredere în orice magherință evreiască. Este o lipsă de solidaritate dezastruoasă, a'e cărei rădăcini le găsim în toleranța și desinteresarea românească, dar mai ales în această nenorocită concepție a inferiorității calitative, care pune la îndoială însăși potențialitățile creatoare ale acestui neam. Desigur că într'un astfel de mediu trebue să fii o capacitate excepțională ca, român fiind, nesusținut de nimeni și boicotat de străini, să poți organiza și menține orice întreprindere. Totuș, chiar în aceste împrejurări, putem să ne mândrim cu câțiva reprezentanți vrednici atât în comerț, cât și în industrie cari prin muncă cinstită și îndârjită, au răsturnat valuri de dușmănie și de indiferență și constituesc astăzi un simbol viu al muncii românești, al posibilităților ei de realizare și un îndemn pentru deșteptarea din nepăsare, scepticism și lipsă de solidaritate. Să nu se creadă că acestea sunt numai excepții. Exemplele lor arată că presupusa inferioritate calitativă este o minciună răspândită de cei interesați și crezută de naivi, dar n'a fost niciodată și nici nu este nicăeri o realitate.

Realitatea e cu totul alta. Să ne aducem aminte de acele înfloritoare bresle românești, ridicate în jur de biserici. Ce a rămas din ele? Breslele au fost desființate de spiritul egalitar al revoluției franceze, care s'a dovedit o eroare, iar breslașii, lipsiți de solidaritatea breslei, s'au trezit singuri, fără niciun ajutor în fața unui neam solidar organizat în comunități, care știa să manevreze mîrșave mijloace de concurență spre a nimici pe băștinași. Era natural ca prăvăliile românești să plece steagul una după alta și locul lor să fie ocupat de solidaritatea comunității evreiești. S'au scris atâtea, începând cu Eminescu, despre mijloacele necinstite prin care evreii au împins pe români spre periferie, încât nu e nevoe să insistăm. Procesul înstrăinării nu se datorește deci lipsei de pricepere a unuia și prea mari priceperi a celuilalt, ci numai lipsei de solidaritate a românilor și mij'oacelor perfide ale cuceritorilor. Statul a lăsat liber acest proces, dacă nu chiar l-a favorizat. Acum ne găsim în fața unui fapt împlinit. Au mai rămas doar bisericile care poartă încă numele vechilor bresle, dar breslașii au fost înlocuiți prin membrii sinagogei.

N'am putea ridica din nou în jurul sfintelor altare zidul vechei solidarități de breaslă? Exemplul breslelor de altă dată ne îmbie parcă spre înfăptuire: să recucerim pozițiile care erau a'e noastre, dar pe care le-am pierdut nu pentrucă n'am fi buni de comerț sau industrie, ci dintr'un concurs nefericit de împrejurări (nu vorbim de provinciile alipite, unde nu s'a schimbat aproape nimic din situația dinainte de războI). Pentru aceasta este însă necesară marea solidaritate românească, să ne desfacem de legăturile falselor concepții, să uităm certurile și dușmăniile personale, să sacrificăm chiar, să fim ca o familie care-și apără existența și în care promovarea oricărei energii românești să fie susținută și privită cu drag. Căci numai solidaritatea românească poate înfrânge tăria solidarității evreiești. Solidaritate între comercianții, industriașii și meseriașii români, dar și solidaritate a tuturor consumatorilor cu acești reprezentanți ai vredniciei noastre. E sigur: Evreul se menține și cade tot prin el. Deaceea, când ai produse românești, e o crimă să pășești pragul străinului, chiar dacă românul vinde ceva mai scump. Am văzut minoritari susținuți de consumatori împotriva coaliției evreiești. Consumatorul român nu poate face așa ceva? Deci încăodată: solidaritatea breslelor, unită cu solidaritatea tuturor românilor de bună credință.

Dar fiindcă vorbim de lipsa de încredere în talentul de negustor al românului, e bine să ne amintim nu numai de ceeace a fost, ci și de fapte recente peste care cei mai mulți trecem cu o indiferență condamnabilă. Nu mai de mult decât astăvară, am citit în ziare despre sărbătorirea negustorilor gorjeni, cari-au fost distinși cu diferite premii la expoziția din Berlin. Citeam, între sărbătoriți, nume de români ca: Bărbulescu, Găvănescu, etc., pentru cari negustoria este o tradiție a familiei și cari au și azi prestanța și greutatea de mari negustori. Tot așa au fost sărbătoriți, nu de mult, meseriașii români cari, prin lucrările lor, au dus fala priceperii românești peste hotare. Nu-s numai oltenii sau numai mărginenii, ca niște excepții, capabili de comerț, ci neamul acesta românesc are în el, în toate regiunile, destule energii cu aptitudini organizatoare. Numai să fie stimulate, să se simtă susținute, să nu fie lăsate singure ca frunzele toamnei în bătaia vântului.

Trebue să credem în puterile românești de înfăptuire și să pornim la faptă. Să fie o cinste, o mândrie, creșterea copiilor noștri în cultul muncii, prin credința neșovăelnică în energiile și drepturile înstăpânirii românești. Să simți cum îți crește inima de bucurie când vezi tineri de-abia ieșiți din școlile de meserii sau de comerț, maeștri și ei alături de cei îmbătrâniți în muncă și înlocuind pe „experții" străini. Să creștem generațiile în acest sens și să le facem să simtă elanul solidarității românești. Singuri, n'au nicio putere; încadrați în comunitatea reală a românismului, sunt în stare să dărâme toate îndărătnicii'e solidarității evreiești. Altfel, străinismul stăpânește prin complicitatea noastră criminală și n'avem de ce ne plânge, căci vina va fi în mare parte și a noastră.

Desigur că în acest domeniu statul va avea un cuvânt greu de spus: e vorba doar de recucerirea unor poziții pierdute din vina vechei orânduiri democratice de stat. Și știm că actualmente problema se pune deschis; este recunoscută oficial. Dar e de datoria noastră, nu numai să aplaudăm, ci mai ales să formăm atmosfera morală de solidaritate prin faptă, nu prin vorbe. Altfel rămânem la o grămadă de intenții bune. Și înțelepciunea poporului spune că și iadul este pardosit cu intenții bune, dar....

N. Mladin

FRAUDELE ȘI DEMOCRAȚIA

In anii de după marele răsboiu s'a observat un mare desmăț în toate privințele.

Trecuți prin clipe grozave, când se luau la trântă cu moartea rece și înfiorătoare, oamenii s'au transformat complet în viața de mai târziu.

Granițele moralei și-ale credinței au fost călcate în picioare și disprețuite. Oricine voia să parvină. Vedeai îmbogățiți peste noapte, capete voluminoase, dar seci, care se băteau cu pumnii'n piept strigând la răscruci de drum că ei sunt reprezentanți ai națiunii, semidocți înfumurați cu pretenții de conducători spirituali ai neamului, de origină dubioasă [illegible]

[illegible] cel, dar solid, prin propriile lor puteri, în locuri de cinste, erau persiflați, spunându-li-se că numai proștii mai sunt cinstiți și muncesc din răsputeri. Astfel s'a făcut că în țara noastră s'au înregistrat și încă se înregistrează, cele mai mari și numeroase fraude.

Dar aceste foarte mari hoții în dauna statului, socotit al nimănui, nu s'au putut săvârși decât într'un mediu favorabil, adică sub regimul democratic, socotit regimul libertăților. Desigur, libertate nu de a face bine, de a construi, ci libertate de-a fura, de-a pricinui rele, de-a provoca dezastre naționale. Citim zilnic și vedem milioane întregi — cașicum ar fi vorba de câțiva lei — furate și încă de persoane suspuse, cu renume, de care nici prin gând nu ți-ar trece, cum că nu s'ar fi purtat cinstit. Mai toți sunt însă străinii pripășiți la noi. Ei nu se dau în lături dela nimic. Fură cum pot și de unde pot. Pentru ei scopul — de-a fi cât mai bogați — scuză mijloacele, oricât de neîngăduite ar fi. N'ai să găsești cel mai mic colț din țară, din care să nu se fi furat. Evrei, Unguri, ori cum le-ar fi numele, zi și noapte, în orice clipă, ei nu gândesc decât la metode noi și ingenioase de a fura.

Aur masiv strecurat peste hotare, produse străine introduse fără vamă, falsificări de chitanțe și de polițe, hoții de trenuri petrolifere, jupuirea munților de codrii lor seculari, specula grozavă a cumpărătorilor, falsificări de produse, relații cu hoții internaționali, fraude în toate instituțiile, trusturi, carteluri și toate anuntele lor, într'un cuvânt o harababură nemaiauzită și nemaivăzută. Jaf și corupție. Averi nejustificate și obezitate hidoasă. Încât nu trebue să ne surprindă de loc — după prăbușirea democrației — măsurile de control și represiune luate de noua orânduire.

Prin disprețuirea creștinismului care cerea MUNCĂ („vrednic este lucrătorul de plata sa" sau chiar dreptiei: „cine nu muncește, să nu mănânce") și O A DOUA NAȘTERE, renașterea interioară. Ei au ajuns instrumente oarbe, drăcești, ale materiei. Deaceea, când sunt descoperiți — adevărul și dreptatea totdeauna se desvăluesc — de rușine (rezi, tot mai au un pic de conștiință) se sinucid. Străinii înfundă pușcăriile, unde sunt tratați destul de satisfăcător, ba chiar prea bine.

A vorbi despre progresul unei națiuni, în care cei ce-o formează o fură, este, desigur, copilăresc. Progresul adevărat nu ia ființă decât atunci când fiecare consideră țara, în care locuește, supremul ideal și în care fiecare caută să-și pună priceperea și avutul chiar, spre binele obștesc. Numai astfel se poate nădăjdui într'o îmbunătățire a vieții indivizilor și, deci, într'o prosperare a statului. Prin dragoste și muncă, prin cinste și pricepere se clădește „temelia de veac nou". Prin afirmarea virtuților cu adevărat românești, prin ETNOCRAȚIE vom fi, mâine, o putere mare și decisivă în rezolvarea diferitelor probleme internaționale.

Deocamdată, însă, mita și jaful sunt la modă. Oricine se poate corupe. Banul face din om neom. Orice breaslă are uscăturile ei. În percepție, pe la judecătorii, în C. F. R. și în alte instituții se mituește și se răzbește acolo unde vrei. „Bacșișul" și „cinstea" corup și te îndeamnă la orice. De aci se nasc nedreptățile sociale.

Codul penal e drastic, dar sancțiunile se atenuiază sau nu se aplică. Exemple multe și nenumărate. Deviza: „Până nu dai, nu faci". Sau, de nu dai, te întârzie atâta, încât e preferabil să plătești cât ți se cere. Țările nu se schimbă la față decât prin cinste și prin muncă. Deaceea vremurile de azi cer transformarea completă a omului de ieri. Haina ipocriziei și-a hoției trebue aruncată și arsă. „Sărac și curat" e vorba înțeleptului nostru sătean. Pedepse exemplare pentru hoții statului și recompense materiale și spirituale pentru „cei curați". Creșterea, încă de pe băncile școalei, în duhul specificului etnic, în duhul creștinismului, în morala lui, dispreț profund, desconsiderație absolută, pentru defraudatori, iată măsuri preventive. Într'o Românie aleasă, cum o visăm cu toții, în azurul veacului, trebue să pășim curați sufletește, pregătiți, după cuviință, ca la o liturghie creștină. După asanarea mocirlei democratice, să brăzdăm și să semănăm rodul greu al holdelor naționalismului. Iar după seceriș, să întindem o „românească" și-un haiducesc să înălțăm de bucurie și de slavă, în cinstea Celui ce, cu siguranță ne va ajuta.

Nichita Brebu

OMUL DE STIL NOU

Agapa dată Duminică 8 Ianuarie în cinstea d-lui inginer I. P. Gigurtu a luat proporțiile și semnificația unui fapt neobișnuit, fiindcă e nou. Prezidată de președintele Academiei Române, venerabilul profesor C. Rădulescu-Motru, și frecventată de un mare număr de intelectuali distinși fie în domeniul spiritual, fie în cel al creațiilor materiale, această agapă înseamnează o rectificare de mentalitate.

Până ieri, lumea se strângea în jurul faimoșilor derviși urlători ai demagogiei; acum s'adună în jurul tăcuților reprezentanți ai marilor fapte, cum este d. I. P. Gigurtu. De sub pospaiul vorbelor deșarte, spulberate de vântul prefacerilor, încep să iasă la iveală, de parcă acum i-am vedea întâia oară, oamenii constructivismului românesc. Iar d. I. P. Gigurtu, a cărui prezență impunătoare în economia României „Sfarmă Piatră" a avut cinstea s'o remarce cel dintâiu, e un excepțional spirit constructiv, de unanimă recunoaștere azi. In atenția de care se bucură ne place să descifrăm fenomenul necesar al convertirii mentalității publice dela iluzie la realitate, dela expedientul democratic la efortul susținut programatic, singurul mijloc prin care țara se poate ridica.

Baza unei adevărate și sănătoase economii naționale stă în dualitatea producție—consuma*ție. Prosperitatea ei stă chiar în predominarea producției asupra celei mai intense consumații, prisosul revărsându-se peste hotare și constituind adevărata bogăție.*

Noi însă în regimul democratic, care a durat două decenii, am trăit un proces întors pe dos: am fost o țară cu maximum de consumație și cu minimum de producție. Numeroasele împrumuturi cerșite străinătății, și care grevează dureros bugetul Statului, stau dovadă, confirmând ceeace spunem. Unde mai pui că împrumuturile acestea, ele însile, nu erau investite în opere de creație, ci erau destinate dela început să umple golurile consumației. Desechilibrul economiei noastre naționale stă în această disproporție dintre consumația excesivă și o producție minimală. Explicația lui trebue căutată în natura democrației electorale, forțată de însăși existența ei să întrețină clientela vastă a partizanatului profitor. Democrația e prin definiție consumatoare și neproductivă. Adică: parazitară.

Cei cari au luat inițiativa sărbătoririi d-lui I. P. Gigurtu și cei cari l-au proslăvit la superba agapă își dau foarte bine seama că sărbătoresc altceva decât pe un consumator de bunuri acumulate prin expediente politicianiste. Au sărbătorit un mare factor de producție al economiei naționale, de proporții atât de impunătoare, încât spirite ponderate nu s'au știit să-l numească titan.

Oameni ca dânsul sunt și trebue să fie de acum încolo la ordinea zilei.

Căci exprimându-ne în termeni economiști, dacă e vorba de

ING. I. P. GIGURTU

întronarea unei ordini noi de lucruri în România, dacă e vorba de o însănătoșire a organismului ei, această nouă epocă nu poate fi alta decât trecerea dela faza consumației parazitare la faza creației dominatoare. Cine poate marca însă această trecere, această convertire a energiilor dela aventura risipitoare la efortul constructiv, decâ marile și rarele personalități în care s'a încarnat acest spirit și care astăzi ne apar ca premergători ai erei noui?

D. inginer I. P. Gigurtu e o măsură minunată a energiei constructive românești. Printr'un om ca el și prin opera lui ne putem da seama de uriașa capacitate creatoare a neamului nostru, capacitate contestată de toți veneticii cari ne-au invadat și de toți politicianii cari s'au făcut complicii lor în exploatarea României.

Luminosul și amplul discurs, prin care a răspuns admiratorilor cari îl sărbătoreau, e confesiunea unui om complex și a unui român întreg. Originar din Oltenia, din acea parte de țară, cea mai curată ca etnicitate și cea mai îndrăzneață ca spirit de întreprindere, însuși numele său de Gigurtu sună bărbătește și noduros ca Motrul, ca Gilortul.

In el pulsează o energie calmă și statornică în bătaia soarelui sau a furtunii. Țara lui Tudor Vladimirescu e a dârzeniei românești și a evlaviei ortodoxe. Oltenia, în viața noastră istorică, e un chiot și un iureș de izbândă, iar peisagiul ei e înflorit de prezența celor mai vechi, mai frumoase și mai glorioase mânăstiri. In nici o altă parte din România nu veți vedea drumurile străjuite de atâta sumedenie de troițe ortodoxe, mărturii ale evlaviei aprigului suflet oltenesc.

Personalitatea d-lui Gigurtu e un rezumat și o esență a sufletului oltenesc. Energia lui constructivă, de vaste proporții în multiplele domenii ale economiei, e dublată în adâncul ei de o profundă credință religioasă. Inginerul acesta cu o cultură variată și cu titluri de mare biruitor, e un om evlavios și neclintit în credința că acesta e secretul biruințelor lui. A mărturisit-o cu simplitatea celui îndelung experimentat sufletește la agapa ce i s'a dat:

„Pentru că am pronunțat cuvântul de minune, domnilor, cu riscul ca dv. să surâdeți, eu nu-mi explic că am putut învinge atâtea greutăți decât prin ajutorul lui Dumnezeu. Au fost timpuri grele când văzând că, după ce în mod logic făcusem tot ce se putea cere și totuși nu izbuteam, atunci făceam apel la Dumnezeu și în rugăciune îmi rămânea să-mi pun singura nădejde. Este adevărat, întotdeauna am fost ajutat, uneori în mod cu totul neașteptat; alte ori, oamenii cari îmi puneau piedici se îmbunau ca prin minune".

Vorbele acestea, care stârneau și în cel mai sceptic ascultător fiorul misterului religios al existenții omenești, le rostea un om, care ar putea fi numit regele aurului românesc. Nici o umbră de orgoliu totuși în simpla și puternica siguranță a credinței lui că dincolo de forțele materiale, e taina puterii dumnezeești, prin care le biruim. O singură dată am intrat în casa lui, în vila dela Predeal, când împreună cu Ilie Rădulescu i-am adus la cunoștință că-l vom sărbători. Ceeace m'a impresionat profund în acest cuib de odihnă, rânduit cu desăvârșită artă de mâna doamnei Gigurtu, e mulțimea și frumusețea icoanelor, dar mai ales un paraclis minunat zugrăvit de pictorul Bășcu, — colțul de retragere și de rugăciune al acestor oameni cu aparență atât de mondenă și cu suflet atât de profund creștin.

Da, inginerul acesta discret și modest de parcă n'ar fi el, e românul întreg, e omul în care virtuțile neamului nostru de energie statornică și de evlavie ca izvor metafizic al acestei energii, reapar lămurite și armonioase, alcătuind o personalitate exemplară pentru vremurile ce trebue să vină.

Numai cine are în adâncul privirei sale aurul etern al credinței neclintite e capabil de îndrăzneli chibzuite și de biruinți excepționale.

D. I. P. Gigurtu nu-și ascunde convingerile. Controlând și conducând atâtea instituții, găsește totuși timp să și le exprime clar și categoric în revista LIBERTATEA, pe care o scoate de șase ani încoace. Ideile sale rostite în diferitele probleme ale românismului, constituie un ansamblu, care e o concepție rotundă de politică, de economie și de cultură. Aceeași concepție, pentru care luptăm și noi și care abia acum vibrează da viața actualității. Ideile călăuzitoare sunt și ele ca aurul, care zace scânteind în obscuritatea masivă a rocelor din fundul pământului și trebue truda cruntă a minerului, forța uzinei și flacăra focului până când scânteile minereului să se adune, să se lămurească și să se închege în frumosul și nobilul metal, simbolul strălucitor al bogăției naționale. Ideile d-lui inginer I. P. Gigurtu, închegate într'o lungă viziune politică, sincronică cu spiritul nou, sunt ale unui om de realități, smulse din îndelunga luptă și experiență a spiritului pentru a domina materia și pentru a-i imprima formele care o valorifică și o ridică la rangul de civilizație.

Un constructivism titanic întregit de o ideologie verificată, iată ce dă actualitatea acestei personalități, ce se ridică pe primul plan al zilei.

N. C.

POPASURI LÂNGĂ TÂMPLA LUI DUMNEZEU

In cursul vieţii noastre, sărbătorile sunt miracole albe, in preajma cărora poposim cu sufletul totdeauna mai pur, mai luminos, mai despovărat de sarcina pasiunilor, lămurindu-i-se atunci, in sacra sa atitudine contemplativă largile dimensiuni care-l circumscriu, ca pe o feudă a eternităţii. Intrat in sărbătoare, in fastul acesta unic prin luxuriantul alai de bucurii pe care le trenează, sufletul nu mai admite limite care să-l sugrume, să-l zidească în besna anterioară. Extazul este nebănuit. O clipă numai să ne gândim cât de stearpă de bucurii ne-ar fi viaţa dacă ne-ar fi refuzate sărbătorile, aceste popasuri, lângă tâmpla lui Dumenezu. Viaţa ar fi un imposibi: surghiun dacă ni s'ar răpi tremurul tainic de care este aşa de plin suf'etul în pragul acestor inalte recunoaşteri ale împlinirilor cereşti : căci nu altceva sunt sărbătorile, decât autentice trepte de rotunjire a marilor certitudini pe care — aprioric — le purtăm în noi şi din nostalgia pierderii cărora irump toate deziluziile noastre. Avem în noi, altoită primordial, imaginea chipului dumnezeiesc, dar numai in cazuri de adâncă puritate, sufletul il poate atinge cu genele. Pentru nemărginita bucurie de a afla chipul divin sculptat in lemnul sufletesc, omul, totuşi, nu se apleacă, deoarece prea dârză este impotrivirea telurică.

Cu toate că este la un pas de porţile luminii, nu intră ci sfidând lumina, umblă printr'o noapte adâncă, vastă, care-l va surpa în noapte, şi poate numai de aceea troiţele sărbătorilor se ridică pe drumul vieţii noastre pentru ca in preajma lor să îngenunchem sufleteşte şi să privim in marea pustă a orelor trăite. Câte din e.e păstrează mireasma trăirii in Dumnezeu ? Putem oare inchega din ele game de simfonii majore ce să exprime toate melodiile primordiale în ritmu. cărora să se descifreze paşii Marelui Adevăr — axa supremelor cuceriri in spirit? Trebue să avem curajul să ne lămurim toate infrângerile şi să nu ne înspăimânte osânda pe care nu o anulează faptul de a o azunga dincolo de gânduri, cât mai departe. In mâinile noastre stă cumpăna verdictului maxim. Justiţia eternă nu poate fi speculată. Nici chiar Marele Judeţ, la dreapta căruia câmpiile edenice curg sub zodii de aur prietenos iar la celălalt braţ hohotul abisal, dogoritor şi puturos al infernului, nu va arunca in tiriziile de azur alte greutăţi decât ale faptelor noastre.

Acum când peste cuprinsul intregei creştinătăţi ortodoxe s'au scuturat de argint bine vestitor zurgălăii colindelor încătinate de veacuri, când sărbătoarea Naşterii Domnului a trecut în troici de omăt peste gânduri, când floarea cerului de un alb serafic a aşternut pe pământ un chelim de o albeaţă lirică — mantie de logodnă a pământului cu Divinitatea,— trebue să tâlmăcim interdependenţa noastră faţă de chemarea trupului şi masiva năzuinţă a soborului sufletesc. Pentru a-şi primi împăratul ce nu avea să poarte altă stemă pe frunte decât grava lumină a jertfei depline, şi in mâini flamura cuvântului ce va despica luminile în două, smerit, pământul şi-a ascuns faţa in voalul iernii.

Oare omul nu trebue să-şi primească Mântuitorul investmântat nou ? De ce nu ne aruncăm straele acestea pe care purtându-le zi de zi, au ajuns mult prea murdare pentru a mai fi îngăduiţi cu ele in pajiştile nemărginirii ? A fost apa lustrală a postului prin care ne puteam purifica. Dar cupele inimii multora au fost vărsate şi au intrat cu trupurile stufoase de păcate in biserica sărbătorii. Sau datele credinţei au fost lăsate prăfuite la intrare. Cum se va putea incrusta mirul pe aceste frunţi înglodate de gânduri negre ?

Darurile vor rămâne nepreţuite iar Marele Dăruitor jignit. Ar putea oare mâini jegoase să primească ofranda dumnezeească ? Ignorăm dintr'o condamnabilă inconştienţă oglinzile lăuntrice. Marea fugă prin viaţă, cu fiecare pas ne apropie de crepuscul, un crepuscul etern ce nu poartă în el speranţa mugurului auroral. Este cea mai atentică moarte : a sufletului. Peregrinările prin amieze zenitale care n'au cunoscut sforţările credinţei, n'au putut descoperi urmele profeţilor. Astfel, ajuns in piscul sfârşitului, nu-ţi mai poţi năvodi viaţa de nestematele incandescenţelor lăuntrice. Un deluviu de bezne te acopere. Un destin implacabil iţi adulmecă toate răscrucile şi dorm in golful mormântului, unde domneşte un orbitor intuneric mai poţi arunca ancora. Născut sub zodia domniei luciferice, omul işi simte fruntea înstemată de permanenţa revoltei.

Aşa se justifică o viaţă falimentară : optica dumnezeească nu este incoruptibilă. Osânda adonică radiază din tâmpla fiecărui om. De aici deficitul existenţial. Omul nu trăeşte decât pentru a ispăşi osânda vindicativului despot ceresc. Fatală apostazie! Pustie arhitectură de idei ! Pentru toţi cei care gândesc astfel, paradisul este un astru pierdut, un miraj defunct.

Să fim curaţi ca nişte prunci şi atunci în noi va prinde altoiul ceresc şi va rodi. In oaza unei clipe de sacră rodnicie, vor fi uitate toate aceste peregrinări departe de minunea sufletului curat. Va fi o clipă de inaltă sanctitudine spirituală. Să fim ca pruncii, deoarece numai în inima lor cerul este intreg. Viaţa copiilor este dusă în tovărăşia îngerilor. Ei trăesc mai aproape de cer decât stelele. Dumnezeu pentru copii, este un bunic sfătos ce-i leagănă pe genunchii visurilor pe care nu le pot povesti, fiind prea încărcate de inefabil. Copiii vorbesc cu sfială. Pentru ei cuvintele nu sunt numai cărăuşele gândurilor, ci scumpe cuceriri. Când pe garoafa buzelor unui copil s'a oprit pentru prima dată lămurit, cuvântul „Dumnezeu", el stă drept şi mândru. Rostind cuvântul, smirna harului îi arde buzele. Bucuria lui este fără limită. Depăşind contingenţele, nu caută argumentări. Deaceea în copil există sâmburele divinităţii. Oare câţi copii nu intind mâinile să alinte obrazul lunii, sau să culeagă floarea unui luceafăr din noapte ! Pentru ei cerul este o streaşină albastră sub care se ascund cuiburile stelelor. Deaceea sărbătorile sunt mai mult ale copiilor. Câte nostalgii nu ne invadează, când ne gândim la anii sorcovei! Câţi n'am dori să se răstoarne lumea, să păşim iarăşi prin copilărie la braţul Ielelor, să intrăm in baladă odată cu primele melodii cucerite ! Acum, in viaţa noastră sărbătorile nu mai descind triumfal. Farmecul lor este prea transparent. Le strivim flacăra cu ciuda amăgiţilor. Planul lor numai este o incantaţie. Zadarnic ascultăm in noaptea Divinei Naşteri. Nu mai auzim elanurile harfelor stelare.

Nu mai pot odrăsli in noi bucuriile de altădată. Ni-s'a redus impresionabilitatea atât de mult, că'n arterele ei nu mai putem prinde vibraţiile cerului străbătut de stoluri sfinte. In stranele văzduhului s'au veştejit toate psalmodierile. Exuberanţa luminii ne doare. Scrum, nostalgii, tăceri. Smulgem nufărul visului fără a-l contempla. Tot prisosul de evlavii din noi se spulberă. Nu ne mai smerim. Deasupra, cerul este îngheţat, domneşte flautul gerului.

Misticismul anilor mici nu mai embrionează în noi. Basmul de condori albe s'a destrămat. Minunile s'au surpat în uitare ! Am depăşit Golgota, dar fără speranţa inflăcărată a Invierii. De ce am abdicat dela această treaptă de splendidă identificare cu Divinitatea ? Pentrucă am ieşit din copilărie cu fruntea sus, increzători în steaua iluziei adolescente. Copilăria ne-a rămas intr'un ungher al amintirilor, mucedă, ca un vis vechiu.

Dar zăvoarele se pot sparge, storurile se pot ridica, sufletul se poate grefa pe eternitate ! Deaceea, acum când deasupra noastră s'au boltit cerurile pentru a culege litania veacurilor topite în datini, să privim în ochii copiilor, să le ascultăm glasurile clopotite mărunt şi duios la ferestrele oblonite de ger. Copiii, în divinitatea lor mică, au crucialul rol de a permanentiza melodia sufletului pură, aşa cum numai de sub arcuşul copilăriei se desprinde din viorile interioare. Vom găsi în ochii copiilor lumea lor de aur a unei bucurii transcendente. Vom desluşi în glasurile lor ecouri din orchestra cerească, vestitoarea împlinirii vremii. Copiii sunt făclierii datinelor, purtătorii de torţe în jurul cetăţii ce nu-şi deschide porţile decât pentru drept credincioşi.

Oare ireversibilitatea timpului să fie sâmburul acestor tragice amurguri sufleteşti ? Nu, obsesia dezaxărilor este alta : Chiar logica incoruptibilă a destinului este ipotetică. Cert este că noi putem ancora oriunde. Intoarcerile sunt dominante. Sub cupola lor ne cresc aripi peste timp. Sub zodia copilăriei nu vom mai fi azi nostalgici. Cuprins în tiparele ancestrale, lutul nostru va purta numele divinului modelator. Setea de cer ne-o vom astâmpăra din şipotele ţâşnite din vocea acelei clipe de grea euforie.

Pe portativele copilăriei se însemnează simfoniile trăirii în Dumnezeu. Sărbătorim, sacrele suveniruri mai târziu, cu aceeaşi plenară seninătate, tocmai pentrucă adie in noi aripa serafului din copilărie.

Avem astfel, in prejma sărbătorilor, certitudinea că steaua involtată cândva în mâini, ne mai poate călăuzi spre limanuri purificatoare.

Numai cu aurorele copilăriei în suflet vom înţelege, în toată grandoarea lor transcendentală, sărbătorile, aceste popasuri lângă tâmpla lui Dumnezeu.

Ion Potopin

Pe umăru-ţi, toamnă...

Pe umăru-ţi, toamnă, vreau capul să-mi pun
Să plâng cum plângeam pe umărul mamei,
Când îmi povestea de Pindu' străbun
Şi ochi-mi ştergea cu colţul năframei.

Eşti palidă, toamnă, şi tristă ca ea...
Ca sfânta-mi ce-i moaste de mult şi-i ţărână;
Mi-e inima astăzi de doru-i prea grea
Şi sângeră... Strânge-mă, toamnă, de mână.

Pe umăru-ţi capul mi-l lasă şi lin
M'adoarme ca mama 'n poveşti minunate
Cu vechi căpitani de-Armatoli ce se-aţin
Luceferi pe ceruri de veacuri uitate.

O, toamnă, m'adoarme de poţi pentru veci
Şi scutură asupra-mi frunzişul de lună,
Să-mi pară sub pături de moarte foi, reci,
Că dorm în mormânt cu mama 'mpreună.

Em. Papazissu

Cetate în aşteptarea minunii

„...ovunque par che incomba
la Morte, e che s'attenda oggi
la Tromba
de.le carnali resurrezioni".

(G. D'Annunzio, *Orvieto*, Vv. 6-8, in *„Il Fiore delle Laudi"*, Milano, A. Mondadori).

Renaşterea nu a însemnat o revoluţie spirituală. Dimpotrivă, a fost o înceată evoluţie în cucerirea spaţiului: lărgit în orizont, până la închipuirea conceptului de „infinit"; adâncit în sufletul uman, până la formarea noţiunii de complex psihic. Evul Mediu, însă, a avut o structură revoluţionară. Spiritul medieval, prelungit în Renaştere, credea, se hrănea cu speranţa înfăptuirii Minunii. Orvieto poartă întipărit crezul Evului de mijloc: o revoluţie în adâncul firei, ca năzuinţă a existenţii sale. Stă neclintită de veacuri cetatea, privind de sus, pe o rocă de tuf. Aşteaptă mereu. Aşteaptă îngrozită minunea. Minunea, semn al Revoluţiei trebue să treacă prin jertfă, prin moarte.

Totuş, viaţa râde pe uliţele povârnite şi pietruite odată cu soarele, se înalţă dealungul caselor de piatră atât de severe, odată cu mănunchiri de flori agăţătoare, se cufundă în vin de chihlimbar.

*

„Uman prodigio dell'artier da
Siena
nel ciel deserto il Duomo solitario
risplende come nel reliquario
il Corporal sanguigno di Bolsena".

(G. D'Annunzio, *op. cit.*, Vv. 15-18).

Raţiunea de a fi a cetăţii, a fost o minune, întâmplată în apropiere; a rămas vestită, în lumea catolică, sub denumirea de Miracolul dela Bolsena. Un preot se îndoia asupra transubstanţării trupului Mântuitorului în pâinea şi vinul Sfintei Cuminicături. In clipa consacrării, însă, sânge adevărat picură în pâinea sfinţită.

S'a întipărit adânc în sufletele credincioşilor catolici. Arta, lucrând în simbioză cu sentimentele puternice, si-a însuşit această minune, prefăcând-o într'o temă. Este vestită, doar, marea frescă, în a treia „Stanza", pe peretele din dreapta a lui Raffaello, pictorul nu numai neîntrecut în zugrăvirea unui chip suav de Madonă, dar priceput, în perioada sa de maturitate artistică, la Roma, spre a înfăţişa scene de proporţii mari, unde lumea ia parte în clipe cruciale.

Dar minunea s'a întipărit cu atât mai adânc, în ţinutul natal, la Bolsena şi în apropiere, la Orvieto. Papa Urban IV a instituit în 1264, sărbătoarea Sfântului Sacrament, „Corpus Domini". Iar sub îndemnul lui Onorius IV, din minune, a răsărit o nouă minune: Domul din Orvieto.

Pelerinul în căutarea spiritului mistic, rămâne înmărmurit, în piaţa Domului. După uniformitatea zidurilor de piatră a caselor, cu neînsemnate ferestre, din oraş, e întâmpinat deodată de o imagine, care îl înviorează. In faţa lui, portalul bisericii surâde la soare în mii de colori. El nu aşteaptă moartea sau judecata din urmă, ci viaţa viitoare, în care materia e înlocuită prin coloare şi lumină. Nu este atât de impunătoare faţada Domului din Orvieto, fireşte, ca, de pildă, aceea din Milano, care toată apare mulată în horbotă de piatră. Portalul din Orvieto policrom nu e îngreuiat, prin această conlucrare a sculpturii şi picturii, căci arhitectura gotică, atât de logică, de matematică, a avut grije să răspândească artele decorative pe suprafaţa sa, în planul cu numărul sfânt, ordonator în trei zone, atât în înălţime, cât şi în lărgime. In arhivoltele sculptate, şiruri de mozaic multicolor alternează cu şiruri de piatră sculptată. Astfel, aceste chenare gotice, înălţate deasupra prin arcul ogival al timpanelor, întovărăşesc graţios cele trei uşi, în sobră tăetură quattrocentescă. Policromia, mozaic şi sculptură, se află şi în zonele superioare ale faţadei. Armonia artistică a portalului a avut drept maestru, pe artistul din Siena, la începutul Quatrocentului, Lorenzo Maitani.

*

„Di grandeze la sua fulva ombra
è piena
piena di Dio, piena dell'Avversario.
O Angelico, Ugolin di Prete Ilario,
Gentile, il respir vostro odesi
appena!"

(G. D'Annunzio, *op. cit.*, Vv. 19-22).

Pătrunzând în umbra roşiatică a interiorului, pelerinul lămureşte pe deplin, sensul cetăţii: aşteptarea minunei din urmă. Bunul Dumnezeu şi Duhul cel rău convieţuesc.

In aşa numita „Cappella del Corporale", un Orvietan, doar cu renume local, Ugolino di Prete Ilario a transpus în frescă, minunea, care a patronat crearea basilicii. De altfel un relicvar de aur, gotic, păstrează semnul miracolului dela Bolsena. La Dominicanii din Catedrală, călugări din alte ordine, vin să privească şi să trăiască în aşteptarea minunei câteva clipe. Intr'adevăr, D'Annunzio are dreptate, când exclamă că, deabea aude suflarea lui Beato Angelico şi Gentile da Fabriano, pictori ai Renaşterii din Quattrocento, atât de profunzi totuş în imaginile lor serafice. Un alt artist şi-a însuşit văzduhul plin de duhuri medievale, aşteptând minunea cu teamă.

*

„Vergine d'alti sensi
Tu vedi il tutto; ..."

Fr. Petrarca, Canzone XXIX, Vv. 100-101).

Totuş, poetul, care a ştiut să vibreze în faţa frumosului sub toate aspectele artistice, D'Annunzio, înainte de a pătrunde sensul pictorului care domină sfânta încăpere, a uitat să arunce un zâmbet puţin mirat la o pictură, care înseamnă un contrast, un protest în faţa vieţii, care se deşteaptă cu forţă. E semnată pictura „Lippus de Sena natus nos picxit ameno".

Reprezintă o blândă „Vergine di Mercé" din altă substanţă, parcă, decât omul, transcendentă. Artistul sienez, Lippo di Memmo, a înfăţişat pe Fecioara, nemăsurat de înaltă, cu mâinile împreunate în rugă. Ne surâde. Poartă o mantie albastră, mărginită cu hermină. Această mantie împarte spaţiul din jurul Fecioarei, în două registre: în partea superioară, sunt îngerii, care ţin cutele vestmântului. In registrul inferior, stau în genunchiate două confrerii pioase, bărbaţii la stânga, femeile la dreapta. In această imagine nu se strecoară măcar noţiunea unei minuni revoluţionare, cu un anumit soroc stabilit de soartă. Dimpotrivă, ca în universul eleat, o armonie născută din nemişcare se desprinde, iar echilibrul nemişcării e fixat de bunătatea surâsului Madonei, de pietatea mâinilor sale împreunate.

*

Sola il vòto dei marmi bianchi
e neri
Occupa e turba la tremenda
ambascia
de.l'artier da Cortona, come un
vento.

(G. D'Annunzio, *op. cit.*, Vv. 23-25).

Artistul din Cortona, a cărei forţă creatoare a suflat pe zidurile celei mai însemnate capele din Dom, este Luca Signorelli. El a înţeles, înaintea lui Michelangelo, năzuinţa medievalilor de a se preface substanţial, prin suferinţă trupească, în fiinţe cu totul nouă, în care, doar eticul să aibă însemnătate. El să împartă umanitatea în două cete: buni şi răi; cei buni şi drepţi, transfiguraţi în Paradis, răufăcătorii, în Infern. Viziunea poetică, atât de puternică, a avut-o înainte, Dante Alighieri. Poetul a prins această nevoe psihică a medievalului, această sete după Revoluţia, care îl ordona în eternitate. A realizat-o, însă, cu expresia artistică a Renaşterii: cunoaşterea şi redarea Omului în el însuş, ca realitate concretă, prezentă, chiar şi în înfăţişarea lui după minunea transformării.

Signorelli, mai târziu, a transpus plastic, concepţia medievală şi forţa Renaşterii din versul lui Dante. Astfel, Orvieto a scris în imagini, raţiunea sa de existenţă.

Stau, faţă în faţă, pe zidul din stânga „Antechrist în cuvântare", iar, pe cel din dreapta, Invierea Morţilor.

Ilustrarea plastică a lui Signorelli a suferit dela poetul florentin nu numai o înrâurire de sens, de viziune structurală a lumii în perspectivă lineară şi volum, ci chiar tematică. Astfel, în fresca, reprezentând pe „Antechrist cuvântând", în planul din fund, sunt arătaţi oameni, ce au păcătuit şi-şi ispăşesc pedeapsa. O ploae de foc îi biciue. Tot astfel, Dante a imaginat văzduhul celei de a treia râpe din al şaptelea cerc al Infernului. Pe răsvrătiţii osândiţi plouă focul, aşa cum pe munţi cad fulgi măriţi, atunci când nu bate vântul. [1])

In „Invierea Morţilor", dramatismul lui Signorelli este atins la maximum. Este însăş imaginea înfăptuirii minunei de pe urmă. Oamenii învie. Dar învierea e umană. Pictorul italian nu a fost un mistic în adevăratul sens, de uitare a materiei pentru preamărirea sufletului. Intocmai ca şi Dante, a rămas om în momentele de transfigurare artistică, închipuind „transumanarea" ca o întărire a trupului. „La resurezione della carne", „Invierea cărnii" e titlu poate brutal, dar plin de sensualism uman, pe care italienii l-au dat compoziţiei depe peretele din dreapta.

E mai degrabă plăsmuirea din lut a primilor oameni, care, însă, se efectuează gradat, după momentul mai grăbit sau mai încet al deşteptării la viaţă.

Deaceea, în faţa trecătorului modern, care a uitat de sbuciumul strămoşilor în năzuinţă spre minunea cea mare, scena învierii morţilor trăeşte cu puterea vieţii actuale, a vieţii în esenţa sa de mişcare şi massă.

*

„... e il Tosco ha due volumi aperti,
Libro del Ciel e Libro della Terra".

(G. D'Annunzio, *op. cit.*, Vv. 41-42).

In medalioane, artistul din Cartona, sub marile afrescuri, a înfăţişat figuri de învăţaţi şi poeţi ai antichităţii, ale căror duhuri au fost invocate în „Divina Commedia". In faţa îndrumătorului său, Virgiliu însuş însufleţitorul scenelor pictate, Dante Alighieri se află zugrăvit. Mâna stângă se sprijină pe o carte deschisă pe masă: Cartea Pământului, pe care a cetit-o.

Dreapta întoarce filele altei cărţi spre care luarea aminte a poetului se îndreaptă. E cartea Cerului, menită să-i aline suferinţele pământene.

Orvieto, cetate a aşteptării Minunei Cerului, prin înfăptuirea Catedralei tale, minunat dar artistic ai dat oamenilor. Ei nu mai au ce aştepta dela tine!

Mariella Coandă

1) *inf.*, C. XIV, Vv. 28-30.

Au pornit la drum rumânii

Au pornit la drum rumânii,
Aspri, cu blesteme 'n gură;
Luna lunecă pe boltă
Sfântă cuminecătură...

De isprăvuri de demult
Vorbeau pietrele pe vad
Şi veciile, din noapte
Coborau păduri de brad.

Le-a fost gândul greu de tot
Când plângeau goruni pe dealuri
Şi'nfundau prin codrii falnici
Apele mânii de valuri...

Dunăre din mândră vale,
Dunăre cu duh de munte
Saltă valuri de bejenii
Şi le pune mir pe frunte...

Se 'ndârjesc la drum rumânii
Cu luceferi, fanioane,
Şi cu nopţi voevodale
Zugrăvite prin icoane...

D. Hinoveanu

A apărut revista **GANDIREA** *Numărul pe Ianuarie 1939*
CU URMĂTORUL SUMAR:

NICHIFOR CRAINIC : Rainer Maria Rilke.
V. VOICULESCU : Poesii.
ION PILAT : An mort.
N. M. CONDIESCU : Din însemnările lui Safirim.
PIA ARAPU : Aş vrea.
RADU BOUREANU : La hotarele morţii.
FRANCOIS VILLON : Baladă tradusă de Zoe Verbiceanu.
OVID CALEDONIU : Ingerul tristeţii.
VLAICU BÂRNA : Cântecul pădurii.
LUCIAN BLAGA : Artă şi valoare.

IDEI, OAMENI, FAPTE

SEPTIMIU BUCUR : Funcţiunea spirituală a provinciei.

CRONICA LITERARA

PAN. M. VIZIRESCU : Lucian Blaga: La Curţile Dorului.
VINTILĂ HORIA : Iulian Vesper: Primăvara în ţara fagilor.
GH. VRABIE : N. Georgescu-Tistu : Orientări bibliografice.

CRONICA DRAMATICA

DAN BOTTA : Teatrul Naţional : Clopotul scufundat.

CRONICA MARUNTA

NICHIFOR CRAINIC : In anul al 18-lea. — Scriitori străini cari ne vizitează.

EXEMPLARUL 20 LEI
De vânzare la toate chioşcurile de ziare

Ardealul care se duce...

Cu câtă tristeţe şi cu ce strângere de inimă m'am oprit în pragul acestui an nou, gândindu-mă că e încă unul care se îngrămădeşte peste mersul liniştit al lumii, peste un calm şi o rânduială, pe care niciodată nu le vom mai putea retrăi! Peste noi or să vie mereu alte şi alte inovaţii, alte şi alte răsturnări ne vor abrutiza şi poatecă va veni ziua în care ne vom mişca în lume ca nişte maşini sau ca nişte gândaci. Anii aceştia, care se aştern pe obrazul lucrurilor ca o pecingine, transformă, până la nerecunoaştere, nu numai sufletul omului, dar şi sensul vieţii şi al lumii, care se păreau că se statorniciseră atât de frumos.

Iată, de pildă, că devin melancolic, gândindu-mă la viaţa de eri a Ardealului meu, pe care o ştiu mai mult din auzite şi din cărţi şi mai puţin din viaţa mea, care a mers — în ritmul vremii — pe cu totul alte făgaşuri decât cele de care vreau să scriu astăzi. Intr'un singur cuvânt, viaţa Ardealului care a fost, se poate defini prin: tihnă. Iată noţiunea care caracterizează în totul ziua de eri a acestei provincii româneşti. De bună seamă că era puţină influenţă germană în felul de a trăi, în acel al vieţii, dar era atât de bună şi de frumoasă atmosfera care ni se pare astăzi ciudată, încât melancolia de care vorbeam mai sus, este foarte explicabilă. Mai zilele trecute mi-a picat în mână o carte care, cu mijloace modeste, dar oneste, evocă Ardealul de eri; este broşura părintelui Septimiu Popa intitulată „Caravanele Ardealului". Impreună cu câţiva alţi ardeleni din vechea falangă, dintre care citez pe domnii A. P. Bănuţ, Oct. Prie şi alţii încă, părintele Septimiu Popa se trudeşte să ţie viu în slova sa duhul rumânesc al Ardealului pur şi frumos de eri.

E ciudat că după ce am închis cartea, multă vreme nu am putut să mă desprind din vraja atmosferei pe care-o cetisem: mă obseda Ardealul care se duce, mă prindea în mrejele sale trecutul şi mă cutropeau „poveştile". Cu toatecă pe umerii mei apasă numai povara a douăzeci de ani, am impresia că şi eu am trăit — nu ştiu prin ce minune — în puritatea anilor ce au plecat. ...„Inteligenţa" oraşelor se perindă înaintea ochilor mei, mergând la balurile filantropice sau la teatrele de diletanţi, domnişoare cu patru clase din Blaj şi cu „Cosinzeana" din Orăştie pe genunchi, suspină în mine, aşteptând serenade date de romantici octaviani sau abiturienţi. De undeva au răsunat corzile unei mandoline; „Călugărul din vechiul schit", „Pasăre nevinovată", „Pe crengi de soc", „Numai una" şi nu mai ştiu ce tandre şi tainice melodii s'au sbătut, dintr'odată, în sufletul meu ca într'o veche vioară. Am văzut pe notabilii oraşului jucând biliard şi preferanţ la casina română şi am stat înduioşat în faţa domnilor judecători în retragere, cari ceteau „Tribuna", „Gazeta Transilvaniei" şi „Românul".

Pe stradă, m'am oprit înaintea unei librării. Uite, mi-am zis, tot numai cărţile editate de Ciurcu: Oniţiu (Sorcovă), Borcia, Alexi, N. Petra-Petrescu şi Em. Chiffa. In spatele meu se opriseră doi „studenţi", cari se sfătuiau cum să cumpere ultimele broşuri ale lui Carol May.

Ce frumoase vor fi seratele, maialurile, exitusurile, comenzile şi producţiile teatrale din acest an, mă gândeam, trecând mai departe pe uliţa aproape goală. Şi când am ajuns înaintea unei porţi, m'am lovit de ceva negru: intram din nou în realitate. Păşeam din vis, ieşeam dintre dulcile aripi ale fantomelor şi alergam în ritmul violent şi strident al lumii mele.

Ştiu că dincolo de zidurile sure ale vieţii, acel Ardeal trăeşte încă în sufletul şi'n inima multora dintre oameni. Cunosc pasiunea pentru Ardealul acela, pasiune care arde în sufletul mereu tânăr al d-lui prof. Sextil Puşcariu, al I. P. S. S. Episcopul Nicolae al Clujului şi'n inimile atâtor alţi ardeleni de nădejde. Am cetit câteva romantice, dar nu mai puţin reale mărturisiri ce le-au scris şi-mi dau seama că niciodată nu se va stinge flacăra tainică a vremii de eri, a sentimentalei, dar nu mai puţin frumoasei vremi de eri. Pentrucă acel timp nu poate să moară!...

Când privesc în jurul meu, desluşesc isterica agitaţie a lambeth-walkului şi sterilul duh al „şlagărului de succes", văd banalele şi sălbaticele sbateri ale rumbei şi ţipătul sec şi strident al jazzului barbar. De dincolo, de foarte departe, din colţul tainic şi cast al unei inimi de ardelean — aşa ca dintr'o nouă Arcadie — răspunde în şoaptă „romana" şi „alunelul", strofele lui Coşbuc şi ale lui Goga, iar în locul „ultimelor cântece", o pasăre nevinovată cântă despre doi ochi albaştri, pe înflorite şi fragede crengi de soc...

Ştefan Baciu

Cronica plastică

E. Mereanu: Sculptură şi C. Dinu: Pictură

(SALA DE EXPOZIŢIE A ATENEULUI ROMAN)

Domnul E. Mereanu este unul din cei mai tineri sculptori dela noi şi unul înzestrat cu un real talent. In puţinele bucăţi, pe care d-sa le expune în sala Ateneului Român, domnul Mereanu se vădeşte un foarte interesant plăsmuitor de forme şi nuanţe, pe cari le concepe într'o formă cu totul personală.

Odată, într'o cronică, remarcam lipsa la mulţi a unei anumite personalităţi care le face arta accesibilă publicului. Cu domnul E. Mereanu, lucrurile se întâmplă invers. Este, am zice cu alte cuvinte, un caz fericit. Nu demult, sub influenţa cubismului, se cădea uşor în ridicol. Căci adevărata artă trebue să exprime, într'un fel, transfigurat umanul, iar nu să-l bagatelizeze. Ne îndreptăm, acum, către o înţelegere a artei care salvează trista amintire pe care o mai avem dela exhibiţiile, fără nicio normă, a şirului de şubrede talente ce expunea ani de-arândul şi cari denaturau tot gustul vizitatorilor serioşi şi înţelegători. Fiecare compoziţie a domnului E. Mereanu e lucrată cu străduinţă, şi cu efectul pe care l-a vrut. Forme precise, clasice, ce nu supără ochiul şi încântă spiritul.

Compoziţia „Maternitate" exprimă, în totalitatea formelor ei, o muncă mare şi o puternică intuiţie a acestui instinct.

Domnul E. Mereanu a ştiut să interpreteze, cu talent şi dragoste momentul când mama sărută copilul, sus pe nas, de i se confundă cu al copilului. Totul, parcă e alcătuit dintr'o singură bucată. Pentru cel ce priveşte pe Iisus, lăsându-şi greutatea corpului pe mâinile atât de frumoase ale Sfintei Fecioare, bucuria este mare. O tristeţe amară, umbreşte faţa Fecioarei Maria, şi ochii mamei privesc pe Fiul răstignit. Ochii par luminoşi şi plini de dragoste. Domnul E. Mereanu mai are lucrări, în sală, tot aşa de frumos făcute cum sunt de ex: „Călugăriţa", „Dansul bacantelor" care nu-i tocmai la înălţimea celei dintâi, şi chipul „Sfintei Fecioare" conceput într'o manieră puţin balcanică, etc. Expoziţia de sculptură a domnului E. Mereanu înseamnă un început, bun, pentru tânărul artist. D-sale îi sunt deschise, ca o zare, multe porţi.

*

Tot atât de tânăr, d. C. Dinu n'are însă subtilitatea domnului E. Mereanu. D-sa pictează, fără să realizeze o adevărată artă. O înţelegere mare a artei, încă n'are d. C. Dinu. Aceasta pentrucă, d-sa este încă destul de tânăr şi mai are timp să se cristalizeze.

Picturile domniei sale sunt o anemică intuiţie a subiectelor, în marea lor parte. Domnul C. Dinu însă are destul talent ca să poată da, în cel mai scurt timp, tablouri frumoase, pentrucă din cele ce d-sa expune, acum, se poate constata o vădită năzuinţă spre acest punct. Un exerciţiu mai îndelungat îi va da d-lui Dinu o conştiinţă artistică, aşa cum noi dorim din tot sufletul.

O. C.

Cronica literară

Virgil Carianopol: Frunzişul toamnei mele

(Colecţia „Universul literar")

Poezia d-lui Virgil Carianopol este cântec dela început până la sfârşit. O poezie fără întrebări, fără chinuri mari sufleteşti, care să dea naştere unei poezii pe teme mari, universale. D-sa e simplu şi emoţionant. Nota personală de care am vorbit mai sus, constă la d. Virgil Carianopol în faptul că-şi găseşte inspiraţia, dacă nu totdeauna, de cele mai multe ori în sufletul simplu şi curat al ţăranului şi în natura care îl înconjoară. Pe când majoritatea poeţilor tineri, cântă livezile însorite a e norilor, sau îşi lasă sufletul să le destăinuiască noaptea comori de frumuseţe şi artă, domnul Virgil Carianopol este un nedespărţit al brazdelor şi tristeţilor din copilărie cari îl chinue acum. N'am putea spune că d-sa aduce o poezie sămănătoristă şi nici nu vrem să se înţeleagă lucrul acesta. Toate acestea nu sunt decât motive şi atâta tot. Aşa apare la d-sa, ca un leit motiv, mai în toată opera cuvântul „argat", „cioban", ca o notă pur socială. D-sa se crede un desrădăcinat al pământului şi de aceea în poezia d-sale suflă, ca un vânt, tristeţile acestea provocate de nemulţumirile vieţii sociale. Tonul elegiac nu dispare, niciodată, la domnul Virgil Carianopol, dela cântecul de dragoste până la revoltele de cari am vorbit mai sus. Cred că d-sa nu poate fi decât elegiac toată viaţa. Şi felul acesta de elegie nu se găseşte la ceilalţi camarazi de generaţie. Poezia „Blestem" stă ca o adâncă şi valabilă confirmare a spuselor noastre:

„Acelaşi, acelaşi şi-aici ca oriunde
Acelaşi şi astăzi, ca ieri, ca mereu,
Strigoiul mă duce, mă'ntoarce
tristeţea
Mă caut în mine şi nu mai sânt eu.

Tot ce fac, se sfarmă, tot ce'nalt,
se rupe.
Ce privesc, dispare, ce gândesc,
s'aude,
Mereu, tot mai singur, mereu
mai nevolnic
Umblu pe sub zile, putrede şi ude".

O poezie frumoasă şi tristă. In sensul acesteia, domnul Virgil Carianopol are nenumărate poezii pline de imagini. D-sa e un cultivator al imaginei. Dacă ne aducem aminte, primele sale volume de versuri erau mai mult o combinaţie, nu totdeauna fericită, de imagini. Nu există poezie a domnului Carianopol care să nu aibă o imagine în ea. Exemplele sunt multe şi semnificative:

„Te-aşteaptă liniştea, ca o
bătrână albă
Cu mâna ta de aur s'o desmierzi".
(Ştii tu?)

sau

„De câteori îşi bat toamnele
aripile pentru plecare"
(Nu cumva ai fost lumină?)

sau poezia „Ciobanul" care visează la stele, seara cu iubita lui, „când s'aşează luna pe vre-o cracă" şi e parcă, pasăre de aur şi din care reproducem ultima strofă:

„Tot aşteaptă şi citeşte 'n el,
Ca'ntr'o carte, visul lui de mag,
Nu îi e credinţa de oţel
Dar se sprijină'n credinţă
ca'n toiag".

Poezia domnului Virgil Carianopol are multe calităţi şi talentul poetic al d-sale e în plină ascensiune. Am vrea, totuşi, prieteneşte să-i facem o mică obiecţiune. D-sa dacă şi-ar mai strânge versul, puţin, acesta ar câştiga atâta muzicalitate, risipită neintenţionat, de d. Virgil Carianopol. Pentru poet va fi încă o calitate dobândită, iar pentru cetitorul inteligent o preţuire şi mai mare pe care va da-o domnului Virgil Carianopol. Talentul său este de-o reală valoare şi sinceritatea noastră binevenită. Urmează ca poetul să'nţeleagă sfatul nostru prietenesc şi să procedeze întocmai. Suntem foarte bucuroşi că putem spune că domnul Virgil Carianopol este o largă sensibilitatea şi-un talent ce s'a format.

Ovid Caledoniu

CITIŢI în fiecare Duminică
Revista SFARMA-PIATRA
Abonamente
Lei 300 pe 1 an—175 pe 6 luni

Strâmbă-lemne...

Intre Italia şi Franţa

Acalmia europeană coborîtă în suflete după întâlnirea de la Muenchen a celor patru mari puteri a fost turburată brusc de revendicările italiene faţă de Franţa. Caracterul teritorial al acestor revendicări şi felul cu totul neaşteptat în care au fost formulate, au stârnit nedumerire şi panică: o nouă perspectivă nenorocită de războiu!

Cu toate că Italia s'a declarat gata să-l facă, iar Franţa că e dispusă să-l primească, n'am crezut totuşi că lucrurile vor evolua până acolo. Astăzi se vorbeşte în mod superlativ şi extrem pentru a se obţine prin negocieri o medie necesară echilibrului atât de mobil al vieţii internaţionale. Procedeul e în deosebi în stilul domnului Benito Mussolini.

Treptat, au venit în urmă lămuririle dela Roma, — până la care d. Daladier, care n'are o situaţie tocmai solidă, a folosit prilejul făcând o călătorie de reconfortare a spiritului naţional în teritoriile indicate de revendicările italiene.

Din lămuririle date în special de către publicaţia oficială italiană „Relazioni Internazionali". Ea nu precizează, fireşte, revendicările teritoriale, ci scoate la iveală caducitatea acordului Laval-Mussolini, încheiat acum patru ani la Roma.

Acest acord e de fapt cauza şi pretextul încordării nervoase dintre Franţa şi Italia.

Laval, pe atunci prim ministru, făcuse un gest de curaj, în felul celui pe care avea să-l facă anul trecut Chamberlain, pornind cu avionul la Berchtesgaden. Era întâia oară când Franţa, care dusese dela început cea mai nedreaptă, mai gratuită şi mai duşmănoasă campanie împotriva d-lui Mussolini şi a regimului fascist, îşi recunoştea greşeala de atitudine şi venea la Roma pentru a recunoaşte forţa noului stat italian. A fost o bucurie în lumea latină. Presa parisiană, atât de injurioasă până atunci, şi-a schimbat atitudinea. Nenumărate reportagii, articole, studii şi cărţi vorbeau acum cu entuziasm despre minunile regimului fascist şi despre personalitatea excepţională a lui Mussolini. Vizita la Roma şi acordul încheiat de Laval provocase mai mult decât o destindere: o răsturnare a criteriilor franceze de judecată faţă de fascism.

Dar Laval a căzut şi acordul a rămas literă moartă. In urma lui a răsărit la cârma Franţei capul nu tocmai galic, dar foarte galiţian al lui Leon Blum.

Leon Blum e cel care a paralizat total acordul Laval-Mussolini.

Publicaţia italiană „Relazioni Internazionali" enumără punctele prin care politica lui Leon Blum a anulat acordul. Ele sunt treisprezece.

Cele mai însemnate sunt:

că Franţa a incitat la aplicarea sancţiunilor economice împotriva Italiei, în timpul războiului din Abisinia, — şi aceasta e perfect adevărat;

că Franţa a încheiat o alianţă cu Sovietele împotriva Germaniei şi Italiei, — şi aceasta e incontestabil;

că Franţa a îngreuiat recunoaşterea imperiului italo-abisinian, — şi aceasta o ştie toată lumea;

că Franţa a contracarat politica italiană în Spania, susţinând făţiş bolşevismul, — şi aceasta e dureros de adevărat;

că Franţa ajută cu bani şi ocroteşte pe emigranţii italieni, duşmani ai fascismului, — şi aceasta e de netăgăduit;

că Franţa în toate împrejurările are o atitudine ostilă intereselor italiene, — şi aceasta se cunoaşte prea bine.

Vinovăţia anulării de fapt a acordului Laval-Mussolini, cade asupra Franţei, indiferent că această atitudine a inaugurat-o Leon Blum şi iudeo-masoneria.

Mussolini e cel care are dreptate.

Şi a spus-o sus şi tare la un moment potrivit. Potrivit pentru dânsul.

Intre Italia şi Anglia există un acord pe care îl va desăvârşi probabil actuala călătorie a lui Chamberlain la Roma. Intre Anglia şi Germania există acordul semnat la Muenchen. Intre Germania şi Franţa există acordul semnat la Paris.

Rămâne pe primul plan acordul dintre Franţa şi Italia, pe care Mussolini nu-l poate accepta în forma de acum patru ani, călcată în picioare de Franţa însăşi.

Pentru a-i evidenţia însemnătatea, Italia l-a subliniat printr'un fundal de revendicări extreme şi posibile.

E maniera d-lui Mussolini. El repetă procedeul întrebuinţat faţă de Jugoslavia, căreia îi pretindea coasta dalmaţiană mai înainte de a ajunge la actualul pact de prietenie rânduit cu d. Stoiadinovici.

Nu va trece mult şi vom vedea că atât Roma cât şi Parisul vor ceda, reînnoind pe alte baze acordul anulat de politica partisană.

N. C.

Negativismul cuzist

Am urmărit cu un interes de amuzament atitudinea cuzilor faţă de Frontul renaşterii naţionale. Nu e vorbă, şi dacă se înscriau şi dacă nu se înscriu, tot una!

Dar nu s'au înscris.

Ai putea zice: o atitudine eroică. Frontul renaşterii naţionale se ştie cine l-a iniţiat. Şi iată-i pe cuzişti în atitudine ostilă şi foarte bărbătească. Eroică, domnule!

Dar nu vă speriaţi, că nu e tocmai aşa.

Cuzii nu s'au înscris pur şi simplu din desorientare politică. Aşa sunt dumnealor. Dacă ar fi găsit pe cineva să-i sfătuiască, să le explice cum devine cazul, şi să-i conducă, fiţi siguri, s'ar fi înscris. Dar n'au mai găsit pe nimeni. Lumea îi cunoaşte bine azi, după superba guvernare de patruzeci de zile şi mai ales patruzeci de nopţi prin localurile ariene din Bucureşti.

Nu e nicio pagubă.

Dar încă odată se dovedeşte neputinciosul negativism al fostei Ligi şi al fostului partid. Bătrânul Cuza e om cu principii. Cu principii de cincizeci de ani, cum se laudă dânsul. Aceste principii sunt parlamentare, — ca să aibă omul unde face spirite, — şi se ţin de teoria marxistă a claselor sociale, — ca organe ale naţiunii.

Noul regim instituit de Rege a suprimat parlamentarismul şi teoria iluzorie şi artificială a claselor. Organele naturale ale naţiunii sunt cele care sunt în realitate: profesiunile. Dacă logica este expresia simetrică a realităţii, aceste profesiuni singure alcătuesc bazele de organizare socială, economică, culturală şi politică.

Pe când noi demonstram acest adevăr, care a triumfat, d. A. C. Cuza ne combătea cu teribile argumente pe pagini întregi de ziar. Tare ne-ar plăcea să-l vedem combătând azi şi pe Cel care a instituit regimul profesiunilor. Abia atunci am crede că eroismul se confundă cu cuzismul. Să fim pe pace: asta nu se va întâmpla.

Că nu s'au înscris în Frontul renaşterii naţionale, nu e o atitudine, ci un negativism provenit din dezorientare organică. Şi din anacronismul unei doctrine fără nicio legătură cu spiritul vremii.

Cuzismul a fost o formă democratică asemenea cu oricare alta şi e duios că se resemnează în moarte ca toate fostele partide.

„Curierul Israelit" s'a înfuriat

De multă vreme nu mai citim „Curierul Israelit". Il ştiam ca una din cele mai agresive foi iudaice faţă de ţara asta încă neîngăduit de tolerantă.

Credeam chiar că, în timpul din urmă, marile întâmplări de peste hotare, cel puţin, să fi coborât în creerul ferorilor jidănaşi, cari îl scriu, un grăunte de cuminţenie şi prudenţă.

Dar nu.

Serviciul de tăieturi din presă ne trimite o notă extrem de injurioasă la adresa noastră, forfecată din „Curierul Israelit".

Ce a pricinuit această burzuluială de perciuni?

Nici mai mult nici mai puţin: o notă din „Sfarmă Piatră" prin care semnalam după documentările presei americane că un mare umanitarist din Statele Unite, e de origine iudaică. Am citit chiar o declaraţie a sa, care confirmă lucrul acesta: că e de origine puţin cam evreu!

Şi cum domnului Umanitarist îi stă la inima soarta mondială a evreilor, pe care îi apără în numele sublimei civilizaţii americane, am crezut că nu strică să ştie publicul nostru originea atât de subiectivă a filosemitismului său.

Pentru asta s'au sfredelit perciunii „Curierului" şi ne injuriază, declarându-ne... bulgari! Noi românii suntem bulgari. Adică trebue s'o ştergem din ţară ca să lăsăm locul autohtonilor dela „Curierul Israelit"!

Dar de ce s'a înfuriat „Curierul" dacă Umanitaristul american e puţin cam foarte evreu? De ce nu se mândreşte cu un aşa mare om?

Simplu: fiindcă el ştie bine că e evreu, dar nu-i convine să ştim şi noi. Le-ar conveni să ştim numai atât: că marele cetăţean american luptă contra barbariei antisemite din Europa! Asta ar face impresie, dacă mai cineva să se impresioneze de farsa umanitaristă.

Dar dacă se descopere că umanitaristul e chiar evreu sadea, principiile lui universale se confundă cu pielea proprie.

Şi, zdu, nu mai face impresie!

Rase nobile

Procesul fraudelor uriaşe dela C. F. R. a revenit pe rol.

După vreo şapte ani, e abia la Curtea de Apel.

Eroii, cari au furat zeci de milioane căilor ferate se numesc: Max Wurmbrandt, Schachter, Gologorsky, Moscupol, Ioanid.

Rase nobile!

N'ar fi mai respectuos să se lungească procesul până la stingerea din viaţă a ultimului dintre ei?

Astfel ar scăpa toţi de ruşinea unei sentinţe.

Chestie umanitară

Zece evrei din Cehoslovacia au fost arestaţi fiindcă fabricau paşapoarte false şi alte acte oficiale, necesare coreligionarilor strămutaţi.

Pun prinsoare că America va interveni la Praga să-i salveze.

Chestie umanitară!

Sfarmă-piatră

Intemeietor: AL. GREGORIAN

LEI 6 – Anul V, Nr. 148
DUMINICĂ 15 IANUARIE 1939

Director: NICHIFOR CRAINIC

Redacția și Administrația:
str. Domnița Anastasia 16,—Sectorul 1

PLANUL DE INCADRARE PROFESIONALA AL D-LUI ARHITECT I. D. ENESCU

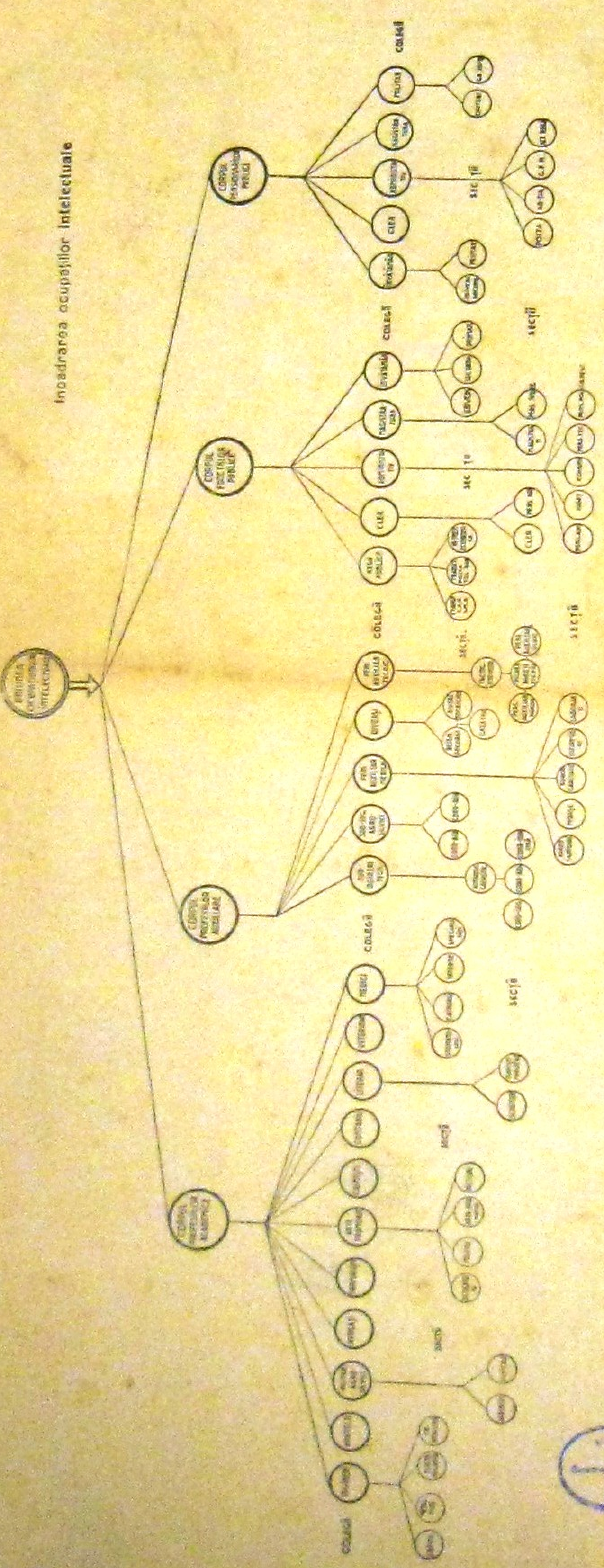

Incadrarea profesiunilor intelectuale

IN ACEST NUMAR:

NICHIFOR CRAINIC: Biblia Regele Carol II.

PAN. M. VIZIRESCU: Cit suntem de creștini...

VINTILA HORIA: Cea mai nobilă plăcere (trad. din italienește).

VLADIMIR DOGARU: Păcatele mulțimii.

OVID CALEDONIU: Cronica literară.

ȘTEFAN BACIU: Ardealul care se duce...

AUR. COSMOIU: Experiența care sfârșește.

VALERIU BORA: Reintoarcere (versuri).

N. MLADIN: Pentru solidaritatea românească.

EM. PAPAZISSU: Pe umăru-ți, toamnă... (versuri).

MARIELLA COANDĂ: Cetate în așteptarea minunii.

ION TH. ILEA: Inchinare țării (versuri).

ION POTOPIN: Popasuri lângă tâmp a lui Dumnezeu.

TITA IONICA: Credință pentru Rege (versuri).

N. NICOLAESCU: Necrolog clevetitorilor.

NICHITA BREBU: Fraudele și democrația.

D. HINOVEANU: Au pornit la drum ruminii (versuri).

Aprecieri, note, etc.

ATELIERELE „IMPRIMERIA" S. A. R. BUCUREȘTI, Strada Matei Millo No. 3.